

Kirsi-Marja Sjögren

KOMMANDIITTIYHTIÖ JA SEN YHTIÖMIEHET ULOSOTON
VELALLISINA

Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysjuridiikan suuntautumisvaihtoehto
2009

KOMMANDIITTIYHTIÖ JA SEN YHTIÖMIEHET ULOSOTON VELALLISINA

Sjögren, Kirsi-Marja
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Joulukuu 2009
Mattila, Timo
UDK: 347.73
Sivumäärä: 48

Asiasanat: ulosotto, kommandiittiyhtiö, yhtiömies, yhtiöoikeus

Tämän opinnäytetyön aiheena on ollut kommandiittiyhtiö ja sen yhtiömiehet ulosoton velallisina. Aiheen valintaan on vaikuttanut työskentelyni kihlakunnanulosottomiehenä Satakunnan ulosottovirastossa, jossa olen ajoittain kokenut varsinkin vastuunalaisten yhtiömiesten velkojen perinnän hankalaksi. Aiheen valintaan vaikutti myös aikaisempi kokemukseni ulosoton tarkastajana, jolloin tehtäviini kuului erityisesti juridisten velallisten perintään liittyviä tarkastus- ja selvittelytehtäviä. Ennen ulosottoviraston palvelukseen siirtymistäni olen työskennellyt 14 vuoden ajan kirjanpitäjänä. Oman työkokemuksen lisäksi materiaalina on käytetty aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä ja alan kirjallisuutta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut tuoda uutta näkökulmaa kommandiittiyhtiöiden ja sen yhtiömiesten maksuvelvoitteen perintään. Opinnäytetyö on rakenteeltaan neljäosainen, joista ensimmäisessä on tarkasteltu kommandiittiyhtiötä yleisesti yhtiömuotona, sitä säätelevää lainsäädäntöä ja yhtiö- ja osakassopimuksia. Toinen osio käsittelee vastuunalaisen ja äänettömän yhtiömiehen velvollisuuksia ja oikeuksia, pääpainon ollessa taloudellisissa oikeuksissa. Yhtiön ja yhtiömiesten velkavastuuta on käsitelty kolmannessa osiossa ja viimeisessä tarkastellaan opinnäytetyön keskeisintä asiaa, maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa ulosotossa ja ulosottokaassa säädettyjen perintäkeinojen käyttämistä kyseisen velallisryhmän perinnässä. Olen ottanut huomioon myös työkokemukseni kautta esiin tulleita perintään liittyviä ongelmia ja selvittänyt keinoja niiden ratkaisemiseksi.

Opinnäytetyö sopii apuvälineeksi kaikille ulosottovirastossa työskenteleville ammattiryhmille, jotka tarvitsevat tietoa kommandiittiyhtiön ja sen yhtiömiesten maksuvelvoitteen perintään liittyvissä perusasioissa. Kohderyhmänä voivat olla myös velkojat, jotka tämän avulla saavat käsityksen siitä, miten maksuvelvoitteen täytäntöönpano etenee ulosotossa ja millaisia toimenpiteitä he perintään laittamalleen velka-asialle voivat odottaa.

LIMITED PARTNERSHIP AND ITS PARTNERS AS DEBTORS IN EXECUTION PROCEDURE

Sjögren, Kirsi-Marja

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business and Administration

December 2009

Mattila Timo

UDC: 347.73

Number of pages: 48

Key words: execution, limited partnership, partner, Company Law

The subject of this thesis was limited partnerships and its partners as debtors in execution procedure. I decided to choose this subject because of my work as an execution officer in the Satakunta Execution Office, in the service of which I have occasionally found the debt collection from active partners troublesome. The subject choice was also influenced by my former experience as an execution inspector, when my work included especially debt collection from juristic persons. Before working in the Execution Office I worked as an accountant for 14 years. The material for this thesis came from my working experience and the legislation and literature pertaining to the field.

The purpose of this thesis was to open up a new point of view to limited partnerships and their partners in debt collection. This thesis has been divided into four parts. In the first part I examine limited partnerships generally and from the point of view of the law which regulates their functions. The next part deals with the obligations and rights of active partners and silent partners, especially their economic rights. The third part covers the liabilities of limited partnerships and their partners for debts. The last part covers the focus of this thesis, the settlement of a debt by execution and how execution measures enacted in Enforcement Code are used. I also paid attention to the problems which I have encountered in my daily work in debt collection and worked out ways to solve these problems.

This thesis is a good aid to all occupational groups working with the Execution Office and provides basic information about limited partnerships and their partners in debt collection. Another target group consists of creditors, who can gain information about how their claim for payment is executed and what kind of actions they can expect to be done during the execution procedure.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	YHTIÖMUOTO	8
2.1	Kommandiittiyhtiö yhtiömuotona.....	8
2.2	Yhtiösopimus ja osakassopimus	9
3	YHTIÖMIEHET.....	10
3.1	Kahdenlaisia yhtiömiehiä.....	10
3.2	Yhtiöpanokset.....	10
3.3	Yhtiömiesten velvollisuudet yleisesti.....	11
3.4	Yhtiömiesten edustusoikeus	12
3.5	Yhtiömiesten taloudelliset oikeudet.....	13
4	VELKAVASTUU.....	14
4.1	Vastuunalainen yhtiömies	14
4.2	Äänetön yhtiömies	15
4.3	Yhtiön velkavastuu	16
5	ULOSOTTO.....	17
5.1	Kommandiittiyhtiöiden määrä Satakunnan ulosottovirastossa.....	17
5.1.1	Lakkautetut ja konkurssissa olevat kommandiittiyhtiöt velallisina	17
5.2	Kuka hoitaa ulosotossa maksuvelvoitteen perintää?	18
5.3	Yhteisvastuulliset ja ei yhteisvastuulliset velat perinnässä	18
5.4	Ulosottoperuste ja ulosottohakemus.....	19
5.5	Maksuvelvoitteen vireilletulo	20
5.6	Maksuaika	20
5.7	Perinnän jatkotoimet ja velallisselvitys	20
5.7.1	Suppea ulosotto (UK 3:105§).....	21
5.7.2	Normaali ulosotto	21
5.8	Ulosottoselvitys	22
5.9	Ulosmittaukset.....	23
5.9.1	Ulosmittausjärjestys.....	23
5.9.2	Ulosmittausjärjestyksestä poikkeaminen.....	23
5.9.3	Turhan ulosmittauksen kielto ja kertymän vähimmäismäärä.....	24
5.9.4	Pirstomiskielto	24
5.9.5	Erottamisetu	24
5.10	Kommandiittiyhtiöön ja sen yhtiömiehiin kohdistuvat ulosmittaukset.....	25
5.10.1	Kommandiittiyhtiöön kohdistuvat ulosmittaukset.....	25

5.10.1.1	Laskusaatavan ulosmittaus.....	25
5.10.1.2	Pankkitilin ulosmittaus	26
5.10.1.3	Kiinteä/irtain omaisuus, omaisuuden tuotto	26
5.10.2	Vastuunalaiseen yhtiömieheen kohdistuvat ulosmittaukset	27
5.10.2.1	Palkka tai arvioitu eli ns. fiktiivinen palkka	28
5.10.2.2	Yhtiöosuuden ulosmittaus.....	29
5.10.2.3	Yhtiöosuuden lunastaminen.....	31
5.10.2.4	Yhtiöosuuden myynti	32
5.10.3	Äänettömän yhtiömiehen ulosmittaukset.....	34
5.10.3.1	Äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuuden korko	34
5.10.3.2	Äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuus.....	35
5.11	Maksusuunnitelma ja maksusopimus	35
5.11.1	Kommandiittiyhtiön maksusuunnitelma.....	36
5.11.2	Vastuunalaisen yhtiömiehen maksusuunnitelma.....	37
5.11.3	Äänettömän yhtiömiehen maksusuunnitelma	37
5.12	Vireilläolon päättyminen.....	37
5.13	Perinnän ongelmakohtia.....	38
5.13.1	Yhtiömiehen verot, YELit ja elatusavut	38
5.13.2	Yhtiömiehen palkattomuus.....	39
5.13.3	Maksusuunnitelmaerän oikea määrä	41
5.13.4	Sivuuttaminen.....	42
5.14	Erityisperintä ja SELA.....	43
6	YHTEENVETO	44
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella kommandiittiyhtiötä ja sen yhtiömiehiä ulosoton velallisina, niiden perintää sekä perintään liittyviä ongelmia. Opinnäytetyössä keskitytään ainoastaan UK 1:1§:n kohdan 1 maksuvelvoitteen täyttämiseen. Luovutus-, häätö-, teetto tai kieltotuomioita ei opinnäytetyössä ole käsitelty.

Juridisten velallisten perintä koetaan ulosotossa usein varsin vaikeaksi, varsinkin silloin kun velallisen velkatilanne on jo hieman riistäytynyt käsistä ja ulosotossa olevat velat alkavat olla euromäärältään suuria. Kommandiittiyhtiöiden perinnässä vaaditaan tietämystä yhtiömuodosta, yhtiömiesten velkavastuusta sekä yhtiön ja sen yhtiömiesten omaisuuden erillisyydestä. Myös tilinpäätösten lukutaito ja kirjanpidon perusteiden ymmärtäminen ovat olleet ja osittain ovat vieläkin kihlakunnanulosottomiesten kompastuskivenä juridisten velallisten käsittelyssä. Tosin viime vuosien aikana oikeusministeriö on lisännyt huomattavasti kihlakunnanulosottomiesten liiketaloudellista koulutusta.

Valitsin kommandiittiyhtiön opinnäytetyöhöni aiheeksi, koska kommandiittiyhtiö on sen eri yhtiömiesten velkavastuiden, yhtiön ja yhtiömiesten omaisuuksien erillisyyden ja toisaalta joidenkin velkojen yhteisvastuullisuuden vs. joidenkin velkojen ei yhteisvastuullisuuden vuoksi haasteellinen perittävä ulosotossa. Olen usein harmitellut sitä, että UK:n (ulosottokaari) ja AKYL:in (laki avoimista ja kommandiittiyhtiöistä) suomista mahdollisuuksista huolimatta, käytämme ulosotossa melko huonosti hyväksenne kaikkia niitä perintäkeinoja, mitä meille on lain mukaan annettu. Johtuuko se sitten tietämättömyydestä vai uskalluksesta? Ulosottokaareissa säädettyjen perintäkeinojen käyttö koetaan henkilöyhtiöiden ja niiden yhtiömiesten perinnässä usein vaikeana. Tämän opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena on tuoda esiin konkreettisia ulosottokaaren mahdollisuuksia tämän velallisryhmän onnistunutta perintää varten.

Opinnäytetyön ensimmäisessä osiossa olen tarkastellut kommandiittiyhtiötä yleisesti yhtiömuotona, sitä säätelevää lainsäädäntöä, yhtiön perustamista sekä yhtiö- ja osakassopimuksia. Joissakin tapauksissa yhtiösopimukset ja erityisesti osakassopimukset voivat muodostua arvokkaiksi tietolähteiksi.

Toisessa osiossa olen tarkastellut kommandiittiyhtiön yhtiömiehiä, heidän yhtiöpanosten asettamisvelvollisuuttaan, yhtiömiesten yleisiä velvollisuuksia sekä heidän edustus- ja taloudellisia oikeuksiaan. Tarkastelu on muilta kuin taloudellisilta oikeuksiltaan tehty pääpiirteittäin, koska opinnäytetyön pääpaino on ulosoton näkökulma velkavastuuseen ja ulosmittauskelpoisen omaisuuden ja tulon löytymiseen.

Kolmannessa osiossa olen perehtynyt yhtiömiesten ja yhtiön velkavastuuseen. Maksuvelvoitteen perinnässä on ensisijaisen tärkeää tietää keneltä maksuvelvoitteeseen merkitty velka voidaan periä ja kenen omaisuutta velkaan voidaan ulosmitata. Kommandiittiyhtiön yhtiömiehet voivat esittää ulosottoon velkavastuuseen kohdistuvia väittämiä ja valituksia, joihin kihlakunnanulosottomiehen on pystyttävä antamaan oma vastineensa.

Neljäs osio on opinnäytetyön tärkein. Siinä tarkastellaan opinnäytetyön keskeisintä asiaa, maksuvelvoitteen täytäntöönpanoa, jossa velallisina ovat kommandiittiyhtiö ja/tai sen yhtiömiehet. Alussa on hieman tilastotietoa Satakunnan ulosottovirastossa perinnässä olevien kommandiittiyhtiöiden määristä. Olen käsitellyt myös maksuvelvoitteen täytäntöönpanon etenemistä ulosotossa ja pääpaino on yhtiömiehiin kohdistuvissa ulosmittauksissa. Osiossa on käsitelty myös yhtiön ja yhtiömiesten maksusuunnitelmia ja maksusopimuksia ja päätteeksi on käsitelty kyseisen yhtiömuodon maksusaatavan perintään liittyviä ongelmia. Ongelmia on omien kokemusten lisäksi kartoitettu neljään Satakunnan ulosottoviraston ulkopuoliseen piiriin tehdyllä kyselylomakkeella.

2 YHTIÖMUOTO

2.1 Kommandiittiyhtiö yhtiömuotona

Kommandiittiyhtiö on henkilöyhtiö, jossa yhtiömiehillä on oltava yhteinen taloudellisen, yhtiössä tapahtuvan toiminnan ja yhtiön päämäärän tarkoitus. Yhtiön tulee edistää yhtiömiesten taloudellisia etuja. Kommandiittiyhtiössä osa yhtiömiehistä vastaa henkilökohtaisesti yhtiön toiminnasta johtuvista velvoitteista. Tämä on suurin ero verrattaessa henkilöyhtiöitä pääomayhtiöihin, joissa yhtiön toiminta ja luottokelpoisuus perustuvat periaatteessa yhtiön varallisuuteen. Vastuunalaisen yhtiömiehen henkilökohtainen vastuu, hallinnoimisoikeus ja oikeus edustaa yhtiötä suhteessa kolmansiin aiheuttavat usein sen, että kommandiittiyhtiöt henkilöityvät yhtiömiehiinsä pääomayhtiöitä selvemmin (Airaksinen 2006, 1-2)

Kommandiittiyhtiön toiminnan perustana on pääsääntöisesti yhtiömiesten yhteistyö ja henkilökohtainen varallisuusasema. Vastuunalaisten yhtiömiesten henkilökohtaisen vastuun vuoksi lakiin avoimista ja kommandiittiyhtiöistä ei ole ollut tarvetta ottaa velkojia suojaavia säännöksiä pääoman vähimmäismäärästä ja pääoman pysyvyydestä tai säännöksiä voitonjaosta. Kommandiittiyhtiössä ei myöskään ole rajoitettu varojen nostamista yhtiöstä, siksi kommandiittiyhtiössä oma pääoma voi olla negatiivinen. Yhtiön luottokelpoisuutta arvioitaessa merkitys on enemmänkin vastuunalaisten yhtiömiesten henkilökohtaisella varallisuudella ja riskinottokyvyllä vaikka toki luottokelpoisuutta arvioidaan myös yhtiön omaisuudella ja sen harjoittaman liiketoiminnan kannattavuudella. (Villa 2006, 62)

Vaikka vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat henkilöyhtiön velvoitteista ja heillä on oikeus edustaa yhtiötä suhteessa kolmansiin, on henkilöyhtiö kuitenkin itsenäinen oikeushenkilö. Yhtiön oikeuskelpoisuus syntyy, kun yhtiösopimus astuu voimaan. Oikeuskelpoisuus lakkaa, kun yhtiömiehet ovat yhtiön selvityksen jälkeen jakaneet yhtiön omaisuuden ja ilmoittaneet yhtiön purkamisen kaupparekisteriin. Kommandiittiyhtiön varallisuus muodostaa yhtiömiehen varallisuudesta erillisen varallisuuspiirin, jota yhtiömiehet valitsevat yhtiösopimuksen osoittamalla tavalla. Kommandiittiyhtiö voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuo-

mioistuimessa ja viranomaisessa. Yhtiön omaisuutta ei voida ulosmitata yhtiömiehen velasta, eikä yhtiötä vastaan haetulla tuomiolla voida saada pakkotäytäntöönpanoa yhtiömiestä kohtaan. (Airaksinen 2006, 2)

2.2 Yhtiösopimus ja osakassopimus

Kommandiittiyhtiötä koskeva lainsäädäntö löytyy avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä annetusta laista AKYL 389/1988. Suuri osa AKYL:n säännöksistä on tahdonvaltaisia eli niitä sovelletaan vain niiltä osin, kuin yhtiömiehet eivät toisin sovi. Yleensä sopiminen tapahtuu kirjallisessa yhtiösopimuksessa. Kommandiittiyhtiön oikeuskelpoisuus syntyy, kun yhtiösopimus astuu voimaan. Yhtiösopimuksen voimaantulosta voidaan sopia yhtiömiesten välillä. Sopimus tulee voimaan hetkellä, joka on määrätty yhtiösopimuksessa. Mikäli voimaantulosta ei ole erikseen sovittu, sopimus tulee voimaan kun kaikki yhtiömiehet ovat sen hyväksyneet.

Yhtiösopimus on tavallisesti kirjallinen mutta henkilöyhtiö voi syntyä myös suullisella sopimuksella tai niin sanotusti hiljaisella (konkludenttisella) sopimuksella. Tällöin sopimus perustuu nimenomaisen tahdonilmauksen sijasta esimerkiksi siihen, miten osapuolet tosiasiallisesti menettelevät. Henkilöyhtiön syntymisen edellytyksenä on, että toiminnan tarkoituksena on yhteisen taloudellisen päämäärän saavuttaminen (Airaksinen 2006, 6)

Kommandiittiyhtiötä kuvataan sopimusvapauteen perustuvaksi yhtiömuodoksi. Kommandiittiyhtiöiden yhtiösopimuksissa voidaankin varsin vapaasti sopia yhtiössä noudatettavista periaatteista, mutta AKYL:ssa on kuitenkin eräitä pakottavia säännöksiä, joista ei voida yhtiösopimuksella poiketa. Toisaalta kaupparekisterin kautta julkiseksi tulevan yhtiösopimuksen lisäksi yhtiömiehet voivat tehdä vapaamuotoisen, yleensä osakassopimukseksi kutsutun sopimuksen, jolla tarkemmin määritellään yhtiömiesten keskinäiset suhteet. Osakassopimukseen voidaan yleisesti hyväksytyyn näkemyksen mukaan ottaa AKYL:n pakottavien säännösten vastaisia sopimusehtoja. Näillä ei ole yhtiöoikeudellista vaikutusta, mutta osakassopimuksen rikkomiseen liittyvä sopimussakko on yleensä riittävän tehokas keino taata sopimuksen mukainen toiminta (Airaksinen 2006, 7).

3 YHTIÖMIEHET

3.1 Kahdenlaisia yhtiömiehiä

Kommandiittiyhtiölle on tunnusomaista, että siinä on kahdenlaisia yhtiömiehiä: yksi tai useampi rajoittamattomalla henkilökohtaisella vastuulla toimiva yhtiömies (vastuunalainen yhtiömies) ja yksi tai useampi rajoitetulla pääomavastuulla toimiva yhtiömies (äännetön yhtiömies = kommanditääri.)

Vastuunalaisina yhtiömiehinä voi olla luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Yhtiömiehenä voi toimia suomalainen tai Euroopan talousalueella asuinpaikan omaava ulkomaalainen. Muu ulkomaalainen tarvitsee Patentti- ja rekisterihallituksen luvan. Äänettöminä yhtiömiehinä voi niinkään olla luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Äänettömän yhtiömiehen asuin- tai kotipaikalle ei ole asetettu rajoituksia kuten vastuunalaisille yhtiömiehille. Sekä vastuunalaisia että äänettämiä yhtiömiehiä tulee kommandiittiyhtiössä olla vähintään yksi kumpaakin.

3.2 Yhtiöpanokset

Laki avoimista ja kommandiittiyhtiöistä edellyttää pääomapanoksen suorittamista vain äänettömältä yhtiömieheltä. Äänettömän yhtiömiehen panoksen suuruudesta määrätään yhtiösopimuksessa. Vastuunalaisilla yhtiömiehillä on velvollisuus asettaa yhtiöpanos vain, jos siitä on yhtiösopimuksella sovittu.

Vastuunalaisen yhtiömiehen panoksen suoritus- ja maksutavasta sovitaan yhtiösopimuksella. Yhtiöpanokset voivat olla erisuuruisia ja -lajisia (pääomapanos / työpanos tai näiden yhdistelmä). Pääomapanos voi olla rahaa tai muuta omaisuutta jolla on varallisuusarvoa (apportti). Pääomapanosta ei ole yhtiön toiminnan aikana velvollisuutta eikä oikeutta lisätä ilman toisten yhtiömiesten suostumusta (Villa 2006, 134)

Kun apporttiomaisuutta sijoitetaan yhtiöön, on otettava huomioon, että omaisuudesta on oltava yhtiön toiminnalle hyötyä ja se on yhtiölle tarpeellinen. Yhtiösopimuksessa

tulisi sopia siitä, onko omaisuuspanos tarkoitettu siirtyvän yhtiön omistukseen vai onko yhtiölle tarkoitus luovuttaa vain käyttö- ja hallintaoikeus ilman omistusoikeutta. Apporttiomaisuuden arvostamisessa noudatetaan yhtiömiesten sopimusta, mutta käytännössä omaisuus on yleensä riippumattoman asiantuntijan arvioima. Apporttiomaisuuden arvostamisella on kuitenkin lähinnä kirjanpidollinen merkitys, sillä velkojainsuojan kannalta arvon määrittelyllä ei ole merkitystä vastuunalaisen yhtiömiehen henkilökohtaisen velkavastuun johdosta (Villa 2006, 135).

Äänettömän yhtiömiehen panos on aina oltava pääomapanos, joten työsuoritus ei kelpaa panokseksi. Laissa ei ole määritelty panoksen vähimmäismäärää. Äänettömän yhtiömiehen sijoittamalla pääomalla ja apporttipääoman arvostamisella on erityistä merkitystä velkojainsuojan kannalta, sillä yhtiömiehen velkavastuu, voitto-, sekä jakosuus on sidottu panoksen suuruuteen. Äänettömän yhtiömiehen panos muodostaa kommandiittipääoman, joka kirjataan kaupparekisteriin (Villa 2006, 136)

3.3 Yhtiömiesten velvollisuudet yleisesti

Kommandiittiyhtiössä vastuunalaisten yhtiömiesten velvollisuudet yhtiötä kohtaan eivät rajoitu ainoastaan pääomapanoksen sijoittamiseen, sillä heillä on myös aktiivinen velvollisuus toimia yhtiössä ja yhtiön hyväksi yhtiön toimialalla yhtiön tarkoituksen saavuttamiseksi, ellei yhtiösopimuksessa toisin ole sovittu. (Villa 2006, 118)

Henkilöyhtiön vastuunalaisten yhtiömiesten välinen suhde on luottamussuhde. Yhtiösopimus, AKYL ja yleiset yhtiöoikeudelliset periaatteet määrittävät yhtiömiesten velvollisuudet. Nämä velvollisuudet liittyvät yhtiön hallintoon, ovat taloudellisia, perustuvat yhtiömiesten väliseen luottamukseen, vaativat uskollisuutta ja edellyttävät pidättäytymistä kilpailemasta yhtiön kanssa. (Villa 2006, 119)

Uskollisuusvelvoite saa perustansa luottamussuhteesta. Yhtiömiesten tulee olla lojalleja (lojaliteettiperiaate) toisiaan kohtaan. Yhtiömiesten tulee edistää yhtiön toimintaa ja etua, ja heidän tulee toimia yhtiössä parhaan kykynsä mukaan (huolellisuusvelvoite). Uskollisuusvelvoitteen yksi ilmentymä on kielto kilpailla yhtiön kanssa eli yhtiömies ei saa harjoittaa yhtiön kanssa kilpailevaa toimintaa, elleivät muut yhtiö-

miehet siihen suostu. Tämä säännös koskee myös äänetöntä yhtiömiestä (Villa 2006, 119, 121)

Yhtiömies, joka rikkoo velvollisuuksiaan, voi joutua vahingonkorvausvastuuseen yhtiötä kohtaan. Yhtiömiehen on silloin kuitenkin täytynyt toimia tahallaan tai huolimattomasti ja hänen on täytynyt aiheuttaa yhtiölle vahinkoa. Vahingonkorvausvastuun lisäksi yhtiömiehen velvollisuuksien olennainen rikkominen tai yhtiömiesaseman väärinkäyttäminen voi johtaa siihen, että toinen yhtiömies vaatii yhtiösuhdetta purettavaksi. (Villa 2006, 119)

3.4 Yhtiömiesten edustusoikeus

AKYL:n 3:1§ mukaan jokainen vastuunalainen yhtiömies on oikeutettu yhtiön toimialaan kuuluvassa asiassa edustamaan yhtiötä ja kirjoittamaan yhtiön toiminimen. Edustamisoikeus määräytyy kaupparekisteristä ilmenevän toimialan puitteissa. Tätä voidaan kuitenkin pitää tulkinnanvaraisena, koska yhtiön toimiala määräytyy yhtiösopimuksen ei kaupparekisterimerkinnän perusteella. Edustamisoikeuden laajuuden arvioimisen lähtökohtana on joka tapauksessa kaupparekisteriin merkitty toimiala. (Airaksinen 2006, 26)

Yhtiömiehet voivat solmia yhtiön edustamis- ja toiminimenkirjoitusoikeuden rajoittamista koskevan sopimuksen joko siten, että joku tai jotkut suljetaan oikeuden ulkopuolelle tai siten, että oikeus kuuluu kahdelle tai useammalle yhtiömiehelle yhteisesti (AKYL 3:1,2§). Tällainen rajoitus voidaan merkitä kaupparekisteriin. (Villa 2006, 195)

Vastuunalaisen yhtiömiehen passiivista edustamisoikeutta ei kuitenkaan rajoittaa. Haaste tai muu tiedoksianto voidaan AKYL 3:4 mukaan antaa tiedoksi kenelle tahansa vastuunalaiselle yhtiömiehelle seurauksin, että tiedoksiannon katsotaan tulleen yhtiön tietoon. Säännös koskee myös yhtiömiestä, joka AKYL 3:1,2:n mukaan ei voi edustaa yhtiötä tai ei voi tehdä sitä yksin. (Villa 2006, 199)

Äänettömällä yhtiömiehellä ei ilman eri valtuutusta ole oikeutta edustaa yhtiötä eikä hänellä ole kelpoisuutta ottaa vastaan yhtiölle osoitettua haastetta tai muuta tiedoksiantoa (AKYL 7:5§)

3.5 Yhtiömiesten taloudelliset oikeudet

Yhtiömiehellä on oikeus periä yhtiöltä yhtiön asioiden hoidon tai yhtiön velan maksun hänelle aiheuttama meno. Yhtiön asioita hoitavien yhtiömiesten tehtäviin kuuluu yhtiön menojen ja velkojen maksaminen yhtiön varoista, mutta yhtiömiehellä on halutessaan oikeus maksaa nämä kulut myös omista varoistaan ja periä näin syntynyt saaminen yhtiöltä. Saamisoikeuden edellytyksenä on, että meno on johtunut joko yhtiön asioiden hoidosta johtuvana tai yhtiön velan maksamisesta. Menoa pidetään yhtiön hoidosta johtuvana, jos se on yhtiölle välttämätön ja hyödyllinen. Yhtiömiehellä on tietyin edellytyksin myös oikeus saada saatavalleen korkoa. (Villa 2006, 130-131)

Yhtiömiehellä on myös oikeus saada kohtuullista vastiketta yhtiölle tekemästään työstä sekä yhtiön hallintoon kuuluvien tehtävien hoitamisesta, vaikka vastikkeesta ei olisikaan sovittu, jollei olosuhteista ilmene, että työ oli tai tehtävät oli tarkoitettu suoritettavaksi vastikkeetta. Rahapalkan sijasta tai ohella voidaan sopia palkkion suorittamisesta erilaisina luontoisetuina. Palkkio voi olla kiinteä tunti- kuukausi- tai vuosipalkkio tai se voi olla toimenpidepalkkio. Palkkio voidaan sopia myös yhtiön toiminnan laajuuteen tai tuloksellisuuteen sidotuksi tantiemiksi. Palkkion kohtuullisuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, mitä vastaavasta työpanoksesta olisi jouduttu maksamaan ulkopuoliselle, jolla on samanlainen kokemus ja pätevyys kuin asianomaisella yhtiömiehellä. Kohtuullista palkkiota mietittäessä on kiinnitettävä huomiota myös voitto-osuuksiin, joihin saattaa sisältyä osittainen korvaus yhtiömiehen toiminnasta. (Villa 2006, 135)

Voitonjakomääräyksiä pidetään yhtiösopimuksen keskeisimpänä kohtana, koska niiden nojalla jaetaan paitsi yhtiön toiminnallinen tulos, yleensä myös sen nettoomaisuus yhtiön lopettamisen yhteydessä. Yhtiömiehet voivat yleisen kohtuusperiaatteen asettamissa rajoissa vapaasti sopia voitonjaosta. (Villa 2006, 136-137)

Kommandiittiyhtiössä äänetön yhtiömies on vastuunalaisiin yhtiömiehiin nähden etuoikeutetussa asemassa. Äänettömälle yhtiömiehelle suoritetaan ensin yhtiön voitosta korkolain 3§:n 2 momentin mukaista korkoa vastaava osuus tilikauden alussa maksettuna olleelle panokselleen. Tämän jälkeen jaetaan loppuosa voitosta vastuunalaisille yhtiömiehille (AKYL 7:4§)

4 VELKAVASTUU

4.1 Vastuunalainen yhtiömies

Vastuunalaisen yhtiömiehen velkavastuu alkaa, kun hän liittyy yhtiöön. Uusi yhtiömies on vastuussa kaikista yhtiön veloista, myös sellaisista, jotka ovat syntyneet ennen hänen tuloaan yhtiömieheksi. Toisaalta yhtiömies ei erotessaan yhtiöstä automaattisesti vapaudu yhtiömieskautensa aikana syntyneistä velvoitteista. Vastuu suhteessa velkojaan lakkaa, kun ero on merkitty kaupparekisteriin ja kuulutettu. Velkavastuulta välttyy myös siinä tapauksessa, että velkoja on tiennyt vielä kaupparekisteriin merkitsemättömästä yhtiömiehen erosta. Vastuunainen yhtiömies vastaa kuitenkin yhtiöstä erottuaankin niistä veroista ja julkisoikeudellisista maksuista, jotka ovat kertyneet ennen sen tilikauden päättymistä, jonka kuluessa yhtiömies erosi yhtiöstä (Wilhelmsson & Jääskinen 2001, 213-218)

Kaikkien vastuunalaisten yhtiömiesten velkavastuu yhtiön velvoitteista on samanlaista eli henkilökohtaista, rajatonta, ensisijaista ja solidaarista.

Henkilökohtaisuus tarkoittaa sitä, että vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat kaikella omaisuudellaan yhtiön velvoitteista niiden täyteen määrään saakka. Vastuu ei rajoitu vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiöön sijoittamaan pääomapanokseen, vaan yhtiön velkojen suorittamiseen voidaan käyttää myös hänen yhtiön ulkopuolista omaisuuttaan (Villa 2006, 137)

Rajattomuus merkitsee sitä, ettei vastuunalaisen yhtiömiehen vastuuta yhtiön velvoitteista voida rajata koskemaan vain tiettyjä yhtiön velkoja. Vastuuta ei myöskään voida rajata esimerkiksi yhtiöosuuden arvoon suhteessa ulkopuoliseen (Villa 2006, 137)

Ensisijaisuus tarkoittaa sitä, että yhtiön velkoja voi velan perinnässä kääntyä suoraan yhtiömiehen puoleen, yrittämättä ensin periä velkaa yhtiöltä tai osoittamatta yhtiötä varattomaksi (Villa 2006, 137)

Solidaarisuus merkitsee sitä, että jokainen vastuunalainen yhtiömies vastaa omasta ja toisten yhtiömiesten puolesta koko yhtiön velasta. Tämä merkitsee sitä, että velkojan ei tarvitse pyytää velan maksua jokaiselta yhtiömieheltä, vaan velkoja voi vaatia maksua kokonaisuudessaan yhdeltäkin yhtiömieheltä (Villa 2006, 137-138).

Solidaarinen vastuu velasta poikkeaa kuitenkin tavanomaisesta yhteisvastuullisesta velasta siinä, että yhtiömiehelle ei synny regressioikeutta (takautumisoikeutta) muita yhtiömiehiä kohtaan. Yhtiömies saa vain oikeuden vaatia korvausta yhtiöltä. Regressioikeus muihin yhtiömiehiin syntyy vasta, kun yhtiö purkautuu tai yhtiömiehen eroamisen johdosta laaditaan erityinen selvitys. Yhtiön konkurssissa tällaista saatavaa ei kuitenkaan voida valvoa (Villa 2006, 138)

Vastuunalaisten yhtiömiesten velkavastuuta ei voida yhtiömiesten sopimuksella pätevästi rajoittaa velkojaan nähden. Yhtiömiesten keskinäisissä suhteissa tällainen sopimus on pätevä. Yhtiö ja sen yhtiömiehet voivat sopia velkojan kanssa siitä, että yhtiö on yksin vastuussa velasta tai että yhtiömiesten vastuu on subsidiaarista eli yhtiön velkaa tulee esimerkiksi ensin periä yhtiöltä ja että sitä voidaan periä yhtiömiehiltä vasta, kun yhtiö on todettu maksukyvyttömäksi samalla tavalla kuin laillisessa takauksessa. (Villa 2006, 139)

4.2 Äänetön yhtiömies

Äänetön yhtiömies vastaa yhtiön velvoitteista vain yhtiöön sijoittamallaan pääompanoksella. Äänetön yhtiömies täyttää yhtiöoikeudellisen velkavastuunsa sijoittamalla yhtiöpanoksensa yhtiöön. Henkilökohtaisesti hän ei ole vastuussa yhtiön sitoumuksista, ellei ole siihen vapaaehtoisesti nimenomaan mennyt esim. takaajana.

Jos äänetön yhtiömies ei ole maksanut yhtiösopimuksessa sovittua pääomapanostaan yhtiölle, velkojat voivat vaatia yhtiöpanoksen maksua vasta, kun yhtiön maksukyvyttömyys on osoitettu toteen. Yhtiö voi itse vaatia äänetöntä yhtiömiestä suorittamaan yhtiöpanoksen yhtiösopimuksen määräyksen perusteella (Villa 2006, 143)

4.3 Yhtiön velkavastuu

Koska kommandiittiyhtiö on itsenäinen oikeushenkilö, se voi hankkia nimiinsä oikeuksia ja velvoitteita. Kommandiittiyhtiön velvoitteen perusteena voi olla sopimusvastuu, rikkomusvastuu tai julkisoikeudellinen maksuvelvollisuus esimerkiksi verovelka.

Pääsääntöisesti kommandiittiyhtiö ei ole vastuussa yhtiömiehen veloista, mutta yhtiömiehelle määrätty tuloverot voivat esimerkiksi yhtiön saneerausmenettelyssä tulla yhtiön maksettaviksi, verotusmenettelystä annetun lain 52.1§:n perusteella. Tuloverotuksessa kommandiittiyhtiö ei ole erillinen verovelvollinen, vaan ainoastaan ns. laskentasubjekti, jonka tulo jaetaan verotettavaksi yhtiömiehille.

Kommandiittiyhtiöllä on YEL 118§ 2 momentin perusteella vastuu osakkaittensa YEL työeläkemaksuista. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta on 13.9.2005 antamassaan päätöksessä (5119/03) katsonut, että YEL vakuutusmaksujen ensisijainen maksuvelvollisuus on yrittäjällä, mutta mahdollisuudesta periä maksu myös yhtiöltä, on tarkoitettu turvata maksun perintä. Kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat myös toistensa YEL maksuista.

5 ULOSOTTO

5.1 Kommandiittiyhtiöiden määrä Satakunnan ulosottovirastossa

Satakunnan ulosottovirastossa oli 31.8.2009 perinnässä 91 kommandiittiyhtiötä, joiden velkasaldo ylitti 3.000,00 euroa (20,5 % kaikista juridisista velallisista, joiden velkasaldo ylitti 3.000,00 euroa). Kommandiittiyhtiöitä, joissa on vain yksi vastuunalainen yhtiömies oli 65 kpl ja kommandiittiyhtiöitä, joissa oli useampi kuin yksi vastuunalainen yhtiömies 12 kpl. Yhtiöitä, joissa on juridisia yhtiömiehiä oli 1 kpl. Tässä tapauksessa juridinen yhtiömies oli äänettömänä yhtiömiehenä. (Uljas tilasto 31.8.2009: Juridiset velalliset, joiden velkasaldo ylittää 3000 euroa)

5.1.1 Lakkautetut ja konkurssissa olevat kommandiittiyhtiöt velallisina

Kaupparekisteriin lakkautetuksi merkittyjä kommandiittiyhtiöitä oli perinnässä Satakunnan ulosottovirastossa 31.8.2009 yhteensä 6 kpl. Kommandiittiyhtiöitä, joiden konkurssi oli jäänyt sillensä varojen puutteessa, mutta joita ei vielä oltu merkitty kaupparekisteriin lakkautetuksi oli 5 kpl. 1 kommandiittiyhtiö oli asetettuna konkurssiin (konkurssimenettely vielä kesken) ja 1 yhtiö oli saneerausmenettelyssä.

Syy siihen, miksi myös lakkautettuja ja konkurssissa olevia yhtiöitä on ulosotossa perinnässä, johtuu velan vanhentumisesta annetun lain 11a § 1 momentista, jossa säädetään: ”velka ei vanhennu, vaikkei velkoja kohdistu katkaisemistoimia sellaista velallisyhteisöä kohtaan, joka on purkautunut tai poistettu kaupparekisteristä. Mitä tässä momentissa säädetään velallisyhteisöstä, ei kuitenkaan koske avointa yhtiötä eikä kommandiittiyhtiötä”.

Yhtiötä vastaan saatua tuomiota ei voida panna täytäntöön yhtiömiestä vastaan henkilökohtaisesti, vaan velkojan on hankittava tuomio erikseen yhtiötä ja jokaista yhtiömiestä vastaan, jos hän haluaa saada suorituksen kaikilta. Jos tällainen yhteisvastuullinen tuomio on haettu, velalliset vastaavat yhteisvastuullisesti samasta velasta ja jos velka vanhentuu jonkun velallisen osalta, kukin jäljelle jäävistä velallisista vastaa

vain oman osuutensa suorittamisesta. Osuudet lasketaan siitä määrästä, jonka maksamiseen velalliset ovat alun perin sitoutuneet tai jonka maksamiseen heidät on määrätty. Osuudet määräytyvät velallisten pääluvun mukaan, jollei muusta vastuunjaosta ole sovittu tai määrätty (Laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/728). Välttääkseen, että velka ei muutu pääluvun mukaiseksi, velkoja katkaisee vanhentumisen myös lakkautetun kommandiittiyhtiön osalta. Velan vanhentuminen katkeaa, kun asia laitetaan vireille ulosottoon.

5.2 Kuka hoitaa ulosotossa maksuvelvoitteen perintää?

Ulosotossa käytännön perintätyötä hoitavat kihlakunnanulosottomiehet ja jokaisella heistä on oma rootelinsa eli aakkosjakoon perustuva kirjainväli, jonka velallisia ja asioita he hoitavat virkavastuullaan. Kommandiittiyhtiön velkojen perinnästä vastaava henkilö määräytyy Satakunnan ulosottovirastossa kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen sukunimen perusteella eli kommandiittiyhtiön perintää hoitaa vastuunalaisen yhtiömiehen kihlakunnanulosottomies. Syy tällaiseen jakoon perustuu velallisten (yhtiön ja yhtiömiehen) velka-asioiden kokonaisuutensa. Velat ovat usein yhteisvastuullisia, joten kihlakunnanulosottomiehen on hyvä hallita yhtiön ja yhtiömiehen velat kokonaisuutena.

Jos vastuunalaisia yhtiömiehiä on enemmän kuin yksi, eikä heidän sukunimensä perusteella tapahtuva jako mene samalle kihlakunnanulosottomiehelle, perintä jaetaan siten, että kommandiittiyhtiötä perii se kihlakunnanulosottomies, jonka kirjainväliin yhtiö kuuluu ja vastuunalaiset yhtiömiehet jakaantuvat sukunimen mukaisesti omille kihlakunnanulosottomiehilleen.

Kommandiittiyhtiön äänestä yhtiömiestä peritään sukunimensä mukaisessa rootelissa eikä häntä/sitä liitetä mitenkään kommandiittiyhtiöön.

5.3 Yhteisvastuulliset ja ei yhteisvastuulliset velat perinnässä

Kommandiittiyhtiölle ja vastuunalaiselle yhtiömiehelle voi tulla ulosottoon perintään sekä yhteisvastuullisia, että ns. ”omia” velkoja. Vaikka vastuunalainen yhtiömies

vastaakin kommandiittiyhtiön velasta kuten omastaan, yhtiötä vastaan saatua tuomiota ei voida ulosotossa panna täytäntöön yhtiömiestä vastaan henkilökohtaisesti, jollei velkoja ole hakenut tuomiota erikseen yhtiötä ja jokaista yhtiömiestä vastaan.

Veroista vain arvonlisäverot tulevat ulosottoon perintään sekä vastuunalaiselle yhtiömiehelle että kommandiittiyhtiölle. Vastuunalaiselle yhtiömiehelle määrättyt ennakkoerot ja jäännösverot tulevat perintään vain yhtiömiehelle, vaikka VML 52§:n 1 mom. mukaan yhtymä on vastuussa yhtymän tulon ja varallisuuden perusteella osakkaalle määrättävästä verosta. Verottaja kuitenkin katsoo, että yhtiön vastuu yhtiömiehelle maksuunpannusta tuloverosta on kuitenkin toissijainen. Verottajan mukaan ennakkoero ja jäännösvero voivat muodostua myös muustakin tulosta kuin vain yhtymän tulosta ja sen vuoksi yhtiötä ei voida velvoittaa maksamaan ko. veroja. Yhtiön yhteisvastuullisen osuuden laskeminen ennakosta/jäännösverosta on verottajan näkökulmasta liian hankalaa.

Myös YEL maksut tulevat pääsääntöisesti perintään vain yhtiömiehelle, vaikka YEL 118§ 2 momentin perusteella yhtymä vastaa osakkaitensa yhtymän toimintaan perustuvista työeläkevakuutusmaksusta niin kuin omasta velastaan, jos yrittäjätoimintaa harjoitetaan yhtymänä.

Julkisoikeudellisista maksuista erilaiset vastuuvakuutukset tulevat useimmiten vain yhtiöltä perittäviksi. Esimerkiksi kommandiittiyhtiön omistaman auton liikennevakuutuksia peritään pääsääntöisesti vain yhtiöltä, vaikka kyseisestä velasta on vastuussa myös yhtiön vastuunalainen yhtiömiestä.

5.4 Ulosottoeruste ja ulosottohakemus

Maksuvelvoitteen täytäntöönpano alkaa hakijan ulosottohakemuksesta. Hakemuksen edellytyksenä on ulosottoeruste, jota ei kuitenkaan tarvita VeroTPL:ssa tarkoitettuisissa asioissa, kuten esimerkiksi veroissa ja julkisissa maksuissa. Ulosottoeruste on asiakirja, jossa maksuvelvollisuus on asetettu. Ulosottoerusteita ovat esimerkiksi tuomioistuimen antama tuomio riita- ja rikosasiassa, ulosottomiehen tekemä tilityspöytäkirja osamaksukauppa-asiassa, vahvistettu elatusapusopimus tai muu laissa

ulosottoperusteeksi säädetty sitoumus tai saamistodiste. Myös tuomioistuimen vahvistama sovinto on ulosottoperuste.

5.5 Maksuvelvoitteen vireilletulo

Kun kommandiittiyhtiölle ja/tai yhtiömiehelle kirjataan maksuvelvoite vireille ulosottoon, lähetetään velalliselle vireilletuloilmoitus ja maksukehotus. Jos kysymyksessä on yhteisvastuullinen velka esim. arvonnisävero, lähetetään vireilletuloilmoitus ja maksukehotus sekä yhtiölle että yhtiömiehelle. Jos yhtiö tai yhtiömies maksaa velan viimeistään neljä päivää eräpäivän jälkeen, asia tulee hoidetuksi, eikä asiasta tule sen enempää seuraamuksia.

5.6 Maksuaika

Jos velallinen on maksuhaluinen mutta tilapäisesti maksukyvytön, ottaa velallinen yleensä heti maksukehotuksen saatuaan yhteyttä asiaa hoitavaan kihlakunnanulosottomieheen ja pyytää velalle maksuaikaa. Maksuaikaa voidaan antaa silloin, kun on todennäköistä, että velallinen maksaa velan maksuaikaa saatuaan. Maksuaikaa voidaan UK 4:6§:n perusteella myöntää enintään kolme kuukautta maksukehotuksen eräpäivästä laskettuna. Velkoja tosin voi myöntää maksuaikaa jopa kuusi kuukautta, mutta pidempi maksuajan myöntäminen johtaa ulosottohakemuksen raukeamiseen. Elatusavulle ei voi koskaan ilman hakijan suostumusta antaa maksuaikaa.

Jos kommandiittiyhtiö tai vastuunalainen yhtiömies ei maksa omaa tai yhteisvastuullista velkaansa viimeistään neljä päivää eräpäivän jälkeen tai annetun maksuajan puitteissa, ryhdytään perinnässä jatkotoimiin.

5.7 Perinnän jatkotoimet ja velallisselvitys

Kun perintään tullut maksuvelvoite jää maksamatta, eikä velallinen ole pyytänyt velalle maksuaikaa, kihlakunnanulosottomies ryhtyy selvittämään velallisen taloudellista tilannetta. Selvitystyön laajuus riippuu hakemuksen täytäntöönpanotavasta, joka voi olla suppea tai normaali. Normaalisissa täytäntöönpanossa ulosottomies etsii velal-

lisen omaisuutta laajasti ja voi ulosmitata mitä tahansa velallisen ulosmittauskelpoista omaisuutta. Suppeassa täytäntöönpanossa ulosotto rajoittuu omaisuuteen, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi.

Satakunnan ulosottovirastossa on käytössä yhtenäistämisohje, johon on kirjattu jokaiselle velalliselle tehtävät minimitoimenpiteet. Lista toimenpiteistä ei kuitenkaan anna vastausta siihen, mitä toimenpiteitä kussakin yksittäistapauksessa on suoritettava oikean perintätuloksen saavuttamiseksi. Kukin tapaus pitää harkita aina erikseen.

5.7.1 Suppea ulosotto (UK 3:105§)

Suppeassa täytäntöönpanossa selvitystyö on ”niukempaa”. Ulosottomies tarkistaa velallisen tiedot verottajan, työviranomaisten (URA), Kelan ja Eläketurvakeskuksen (ETK) tietojärjestelmistä. Lisäksi tarkistetaan pankkitiedot ainakin niistä pankeista, jotka voidaan tarkistaa ulosoton tietojärjestelmän kautta. Ulosoton tietojärjestelmä on kommandiittiyhtiön (ja yleensäkin juridisen velallisen) kohdalla puutteellinen, koska tietojärjestelmän kautta ei yhtiöstä saada kuin verotustiedot ja nekin melko pelkistettyinä. Yhtiön kohdalla tietojen hankinta onkin enimmäkseen ”manuaalista” eli verottajalta tilataan veroilmoitusjäljennökset ja pankeista tilitiedot faxia tai erityistä pankkipostia käyttäen. Pankkipostia voidaan käyttää vain Nordeasta ja Sampo Pankista tehtäviin tiedusteluihin. Yhtiön tuloslaskelma ja tase saadaan yleensä veroilmoitustietojen liitteenä.

5.7.2 Normaali ulosotto

Jos täytäntöönpanoa on pyydetty normaalina, ulosottomies selvittää edellä mainittujen tietojen lisäksi myös tiedot liikennetietojärjestelmästä (ATJ) ja kiinteistötietojärjestelmästä (KTJ). Väestötietojärjestelmästä voidaan lisäksi selvittää esimerkiksi onko luonnollisen henkilön vanhemmat vielä elossa (mahdollinen kuolinpesäosuus). Myös henkilön yhteydet yrityksiin tarkistetaan (Kaupparekisteri ja YTJ). Vakuutusyhtiöistä tarkistetaan mahdolliset omaisuus-, sijoitus- ja henkivakuutukset. Euroclear Finland Oy:stä tiedustellaan mahdolliset arvo-osuustilit ja niiden sisältö.

Yhtiön osalta lisäselvityksiä saadaan edellä mainittujen lähteiden lisäksi Kaupparekisteristä ja Asiakastiedon yritystiedoista (useamman vuoden tilinpäätöstiedot ja tilinpäätösanalyysit).

5.8 Ulosottoselvitys

Velallisselvityksen lisäksi velalliselle tulisi tehdä myös (UK 3:57-61§) ulosottoselvitys, jos saatavan määrä ei kerry kohtuullisessa ajassa ja ellei velallisen taloudellista asemaa ole muutoin luotettavasti selvitetty.

Ulosottoselvityksessä velallinen kutsutaan virastolle ja hän on velvollinen itse saapumaan paikalle ja totuudenmukaisesti ilmoittamaan tietoja taloudellisesta tilastaan. Tietojen salaamisesta tai tietojen antamatta jättämisestä voidaan tuomita rangaistus. Ulosottoselvitys on salainen asiakirja, josta tietoja saavat vain asianosaiset.

Kommandiittiyrityksen puolesta ulosottoselvityksessä tietojenantovelvollinen on muodollisen asemansa perusteella toimitusjohtaja tai vastaavassa asemassa oleva, vastuunalainen yhtiömies ja toiminimen kirjoittaja. Tietojenantovelvollinen on myös toiminnan tosiasiallinen johtaja ja omaisuuden tai hallinnon hoitaja. (Linna 2008, 78)

Jos asia on yksinkertainen, ulosottoselvitys voidaan toimittaa kevennettynä ilman, että velallinen saapuu itse paikalle. Kysymyksiä on vähemmän ja ne voidaan esittää puhelimitsekin. Totuusvelvollisuus on kuitenkin sama, kuin laajemmassakin ulosottoselvityksessä. Yksinkertaista ulosottoselvitystä ei juurikaan tehdä juridiselle velalliselle, vaan yhtiölle tulisi aina tehdä oma, juridiselle velalliselle laadittu ulosottoselvitys.

Kun velallisselvitys ja mahdollinen ulosottoselvitys on tehty, ulosottomies ryhtyy saamiensa tietojen perusteella ulosmittaustoimenpiteisiin.

5.9 Ulosmittaukset

Ulosottoperuste, jossa on asetettu rahamääräinen maksuvelvoite, pannaan täytäntöön siten, että hakijan saatavan suorittamiseksi tarvittava määrä velalliselle kuuluvaa omaisuutta ulosmitataan UK 4 luvussa säädetyllä tavalla.

Ulosmittauksen kohteena voi olla esim. palkka, eläke, elinkeinotulo, saatava, irtain tai kiinteä omaisuus tai vaikkapa kuolinpesäosuus.

5.9.1 Ulosmittausjärjestys

UK 4:24§:n mukaan omaisuus ulosmitataan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) raha tai rahasaatava taikka palkka, eläke tai muu toistuvaistulo,
- 2) muu irtain omaisuus,
- 3) kiinteä omaisuus,
- 4) omaisuus, jota velallinen tarvitsee vakituiseksi asunnokseen tai välttämätöntä toimeentuloaan varten, sekä velallisen liike- tai elinkeinotoiminnan jatkamiseksi välttämättömät tuotantovälineet

5.9.2 Ulosmittausjärjestyksestä poikkeaminen

UK 4:25§:n mukaan ulosmittausjärjestyksestä voidaan poiketa, jos:

- 1) asianosaiset niin sopivat
- 2) siten voidaan välttää riittaisen omaisuuden ulosmittaaminen tai ulosmittaus sivullisen haitaksi,
- 3) omaisuus on jo aiemmin ulosmitattu tai hakijan saatava voidaan siten suorittaa heikentämättä toisen velkojan maksunsaantia,
- 4) tietyn omaisuuden rahaksi muuttaminen on vaikeaa tai kertymä on todennäköisesti huono taikka jos ulosmittausjärjestyksen noudattaminen muutoin aiheuttaa suorituksen olennaista vaarantumista tai viivästystä, erityisiä kustannuksia tai muuta tuntuvaa haittaa hakijalle, tai

- 5) velallinen osoittaa ulosmitattavaksi omaisuutta, eikä se ole vastoin 2-4 kohdassa säädettyä.

Ilman velallisen suostumusta hänen vakituinen asuntonsa saadaan ulosmitata ennen muuta omaisuutta vain painavasta syystä.

5.9.3 Turhan ulosmittauksen kieltö ja kertymän vähimmäismäärä

Sellaista omaisuutta ei saa ulosmitata, josta hakijalle tai hakijoille kertyisi omaisuuden arvo ja muut olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä pidettävä määrä sen jälkeen kun täytäntöönpanokulut, ulosottomaksut sekä saatavat, joista omaisuus vastaa on suoritettu (UK 4:16§). Jos omaisuutta on ulosmitattuna muun saatavan perimiseksi ja ulosottomies arvioi, ettei hakijan saatavalle kerry valtioneuvoston asetuksella säädettyä vähäistä määrää (40 euroa vuonna 2009), omaisuutta ei saa ulosmitata hakijan saatavasta. Omaisuus kuitenkin ulosmitataan, jos saatavan perimättä jäämistä voidaan pitää kohtuuttomana. Toistuvaistulon ulosmittauksessa mainittu vähimmäismäärä lasketaan seuraavan kuuden kuukauden ajalta (UK 4:17§).

5.9.4 Pirstomiskielto

Irtaimesta tai kiinteästä omaisuudesta ei saa ulosmitata erikseen ainesosia, tarpeistoa ja tuottoa. Irtaimesta esineestä saadaan kuitenkin ulosmitata erikseen aineosia tai tarpeistoa, jos velallinen ja ne velkojat joiden oikeutta se koskee, siihen suostuvat. Jos velallisen irtain ja kiinteää omaisuus muodostaa kokonaisuuden, siitä ei saa ilman velallisen suostumusta ulosmitata osia siten, että jäljelle jäävä omaisuus tulee velalliselle hyödyttömäksi tai sen arvo laskee olennaisesti (UK 4:18§).

Muita ulosmittauskieltoja on lisäksi lueteltu UK 4:19§:ssä.

5.9.5 Erottamisetu

Jos velallinen on luonnollinen henkilö, ulosmittauksessa tulee ottaa huomioon lisäksi UK 4:21§:ssä lueteltu erottamisedun alainen omaisuus, joihin kuuluu esimerkiksi

velallisen ja hänen perheensä käytössä oleva tavanomainen koti-irtaimisto sekä kotuullisen tarpeen mukaiset henkilökohtaiset esineet. Myös velalliselle tarpeelliset työvälineet ja työvälineisiin rinnastettavat esineet, joissakin tapauksissa esim. auto, voidaan jättää ulosmittaamatta. Valtioneuvosto säätää asetuksella työvälineille kotuullisen rahamäärän ja jos arvo selvästi ylittää asetuksessa säädetyt rahamäärän, esine saadaan ulosmitata ja myydä. Kauppahinnasta on palautettava velalliselle asetuksessa tarkoitettu rahamäärä, joka on 3.000,00 euroa tai erityisestä syystä enintään 5.000,00 euroa.

5.10 Kommandiittiyhtiöön ja sen yhtiömiehiin kohdistuvat ulosmittaukset

Kun kommandiittiyhtiöön, sen vastuunalaiseen yhtiömieheen ja äänettömään yhtiömieheen kohdistetaan ulosmittaustoimenpiteitä, on aina otettava huomioon yhtiön ja yhtiömiesten omaisuuden erillisuus. Vastuunalaisen yhtiömiehen omaisuutta voidaan ulosmitata yhtiön velkoihin, mutta yhtiön omaisuutta ei voi ulosmitata vastuunalaisen yhtiömiehen velkaan (paitsi, jos velka on yhteisvastuullinen). Äänetön yhtiömies ei taasen ole vastuussa yhtiön veloista kuin maksamallaan yhtiöpanoksella.

5.10.1 Kommandiittiyhtiöön kohdistuvat ulosmittaukset

Kommandiittiyhtiölle tehdyn velallisselvityksen ja/tai ulosottoselvityksen perusteella pyritään saamaan selville, millaista omaisuutta yhtiöllä on, minkä arvoista se on ja kohdistuuko kyseiseen omaisuuserään panttioikeuksia ja/tai velkaa. Myös vastuunalaisen yhtiömiesten omaisuus tulee samalla selvittää, koska yhtiömiehen omaisuutta voidaan ulosmitata yhtiön velkoihin. Kommandiittiyhtiön taloudellisen tilan selvityksessä ensisijaisena kirjallisena tietolähteenä toimii yhtiön virallinen tuloslaskelma ja tase liitetietoineen.

5.10.1.1 Laskusaatavan ulosmittaus

Kommandiittiyhtiön liikevaihto ja sen muodostuminen tulee selvittää, jotta voidaan ryhtyä mahdollisiin saatavien ulosmittauksiin. Saatavan ulosmittaus on helpoin keino saada kertymiä yhtiön veloille. Jos yhtiöllä ei ole säännöllisiä laskutusasiakkaita, voi

saatavan ulosmittaus muodostua varsin hankalaksi. Sen sijaan säännölliset ja vakituisen laskutusasiakkaat tuottavat nopeaakin tulosta kertymiin. Pääsääntöisesti saatava ulosmitataan täysimääräisesti (koko laskusaatava), mutta pienemmästäkin osuudesta voidaan sopia, jos velat saadaan kertymään kohtuullisessa ajassa. Jos yhtiö on toimiva, saatavien osittaiset ulosmittaukset ovat perusteltuja, sillä onhan yhtiön laskutuksesta saamallaan tuloilla maksettava yhtiön juoksevia menoja, kuten veroja ja lakisääteisiä maksuja sekä mahdollisesti myös työntekijöiden palkkakuluja.

5.10.1.2 Pankkitilin ulosmittaus

Saatavan ulosmittauksella voidaan ulosmitata myös yhtiön pankkitileillä olevia varoja. Pankkitilin ulosmittaus on mielestäni yksi ulosoton ”kovimmista” perintäkeinoista. Luonnolliselle henkilölle on erottamisedun nojalla jätettävä tilille 1½ kertainen suojaosuus kuukauden ajaksi, jollei velallisella ole muuta vastaavaa tuloa, mutta yhteisöillä tällaista erottamisetua ei ole, joten pankkitili voidaan ulosmitata kokonaan, kuitenkin enintään perinnässä olevan velan määrä.

Pankkitilin ulosmittaus voi sen yllätyksellisyyden vuoksi lamaannuttaa yhtiön toiminnan hetkellisesti. Harkitessaan pankkitilin ulosmittausta, ulosottomies voi ulosmittauksen sijasta tehdä UK 3:18§:n mukaisen väliaikaistoimen. Väliaikaistoimesta ei voi valittaa, mutta velallinen saa mahdollisuuden tulla kuulluksi asiassa ja selvittää asiaa. On huomattava, että väliaikaistoimella ei saa tarpeettomasti vaikeuttaa velallisen elinkeinoa tai toimeentuloa. Väliaikaistoimi peruutetaan, kun toimeen ei enää ole aiheutta, mutta peruutus on tapahduttava viimeistään kolmen viikon kuluttua sen tekemisestä. Jos väliaikaistoimen kohteena oleva omaisuus ulosmitataan, väliaikaistoimi katsotaan peruutetuksi ulosmittauspäätöksellä. Ulosmittauksesta velallinen voi aina valittaa käräjäoikeuteen.

5.10.1.3 Kiinteä/irtain omaisuus, omaisuuden tuotto

Jos kommandiittiyhtiön ulosottovelka ei kerry kohtuullisessa ajassa saatavien tai pankkitilin ulosmittauksella, ulosmitataan velkoihin yhtiön tai vastuunalaisten yhtiömiesten kiinteää tai irtainta omaisuutta. Joskus yhtiöllä saattaa olla myös omai-

suutta, josta se saa tuottoa. Mahdollisessa omaisuuden tuoton, esimerkiksi vuokra- tuoton tai osinkotuoton ulosmittauksen yhteydessä on muistettava UK 4:18§ pirsto- miskielto. Irtaimesta tai kiinteästä omaisuudesta, esineestä tai oikeudesta ei saa ulosmitata erikseen tuottoa, vaan ulosmittaus on kohdistettava omaisuuteen. Jos omaisuuden tuotosta kertyy velalle riittävä suoritus, ei omaisuutta tällöin tarvitse ulosmitata myyntiä ja tilitystä varten vaan omaisuus voidaan ulosmitata turvaavana ulosmittauksena eli ulosmittaus toimitetaan ilman UK 5 ja 6 luvussa tarkoitettuja jat- kotoimia.

Kommandiittiyhtiön ulosmittauksen kohteena voi saatavien, omaisuuden ja tuottojen lisäksi olla yhtiön toimialasta riippuen esimerkiksi tavaravarasto. Ulosmittauksella ei saa kuitenkaan aiheuttaa tuntuvaa haittaa yhtiön toiminnalle. Ulosmittausta tehtäessä on huomioitava yhtiön velkamäärä ja yhtiön elinkelpoisuus.

5.10.2 Vastuunalaiseen yhtiömieheen kohdistuvat ulosmittaukset

Jos kommandiittiyhtiön vastuunalaisena yhtiömiehenä/yhtiömiehinä toimii luonno- linen henkilö, voidaan yhtiömieheen kohdistaa monenlaisia ulosmittaustoimenpiteitä UK 4:24§:n mukaisen ulosmittausjärjestyksen mukaisesti. Velkojen euromäärä ja maksun saantiaika pitkälti määrittää, minkälaisiin ulosmittaustoimenpiteisiin ja missä järjestyksessä velallisen kohdalla ryhdytään. Ulosmittauksen tarkoituksenahan on saada velkojalle täysi suoritus kohtuullisen ajan puitteissa.

Yhtiömieheen kohdistettavia ulosmittaustoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon ulosmittaus. Muun irtaimen omaisuuden ulosmit- tauksella voidaan ulosmitata esimerkiksi yhtiömiehen omistama auto, osuus kuolin- pesästä tai yhtiömiehen yhtiöosuus henkilöyhtiöstä. Saatavan ulosmittauksella voi- daan ulosmitata yhtiömiehen pankkitilillä olevat varat. Pankkitililtä ulosmitattaessa on huomioitava, että velalliselle on erottamisedun nojalla jätettävä tilille 1½ kertai- nen suojaosuus kuukauden ajaksi, jollei hänellä ole muuta vastaavaa tuloa. Kiinteis- tön ulosmittaus voidaan toimittaa, jos ulosmittauksen kohteena olevalla kiinteistöllä on ulosmittausarvoa. Velallis- ja ulosottoselvityksellä selvitetään näitä omaisuuseriä ja pyritään mahdollisimman tarkoin kartoittamaan yhtiömiehen taloudellinen tila.

5.10.2.1 Palkka tai arvioitu eli ns. fiktiivinen palkka

Yhtiömiehellä on oikeus saada kohtuullista vastiketta yhtiölle tekemästään työstä sekä hallintoon kuuluvien tehtävien hoitamisesta, vaikka siitä ei ole sovittu, jollei olosuhteista ilmene, että työ tai tehtävät oli tarkoitettu suoritettavaksi vastikkeetta (AKYL 2:8§).

Kommandiittiyhtiöissä kuten avoimissakin yhtiöissä on tavallista, että yhtiömiehet saavat yhtiösopimuksen tai yhteisen päätöksensä nojalla nostaa palkkaa tai palkkiota yhtiön hyväksi tekemästään työstä. Sopimus työpanokselle tulevasta korvauksesta sisältää kuitenkin varsin usein voitto-osuuteen, koska se on verotuksellisesti edullisempaa ja näin vältetään palkan sivukustannukset. Yhtiösopimuksesta ja mahdollisesta osakassopimuksesta on tarkistettava, mitä sopimuksissa on sovittu yhtiömiesten palkan maksusta.

Rahapalkan sijasta tai ohella voidaan sopia palkan suorittamisesta myös luontoisetuina. Palkka voi olla kiinteä tunti-, kuukausi- tai vuosipalkkio tai se voi olla toimenpidepalkkio. On mahdollista sopia myös yhtiön toiminnan laajuuteen (liikevaihto) tai tuloksellisuuteen (käyttökate tai liikevoitto) sidotuista tantiemeista. (Wilhelmsson & Jääskinen, 2001, 133-134)

Yhtiömiehelle voidaan tietyin edellytyksin arvioida kohtuullisen palkan määrä eli ns. fiktiivinen palkka. Fiktiivisen palkan pykälää (UK 4:47§) on sovellettu paljonkin osakeyhtiöiden osakkaiden palkkojen arviointiin, mutta melko vähän kommandiittiyhtiöiden yhtiömiesten palkkojen arviointiin. Fiktiivisten palkkojen vähäinen määrä johtunee osittain myös siitä, että vastuunalaisella yhtiömiehellä on lain suoma mahdollisuus nostaa varoja yhtiöstä muussakin kuin palkan muodossa (voitto-osuutena eli yksityisottona). Palkattomuuden syynä ei siten välttämättä ole ollut ulosmittauksen välttäminen. Yksityisottojen nosto palkan maksun sijaan ei kuitenkaan muodosta estettä fiktiivisen palkan määräämiselle, jos yhtiön maksuvara ja -kyky ei sitä estä.

Fiktiivisen palkan arvioimisesta säädetään seuraavasti: ”Jos velallinen työskentelee sivulliselle kuuluvassa yrityksessä ilmeisesti ulosmittausta välttääkseen palkatta tai selvästi pienempää korvausta vastaan kuin mitä paikkakunnalla yleisesti sellaisesta

työstä maksetaan, ulosottomies saa päättää, mikä on velallisen kohtuullisen työpalkan rahamäärä. Ulosmittaus toimitetaan tästä määrästä kuten palkasta. Palkka saadaan arvioida, jollei hakijan saatavaa todennäköisesti muuten saada kohtuullisessa ajassa perityksi. Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös yksin velalliselle kuuluvaa yritystä, jos menettelyn tarkoituksena selvästi on ulosmittauksen välttäminen. Palkkaa ei kuitenkaan saa arvioida, jos osinkoa tai muuta vastaavaa etuutta voidaan ulosmitata kohtuullista palkkaa vastaava määrä. Ennen palkan arviointia ulosottomiehen on kuultava velallista ja työnantajaa sekä tarvittaessa hakijaa.” (UK 4:47§).

Jos yritys kuuluu yksin velalliselle, palkan arvioinnin kynnyks on korotettu: velallisen menettelyn tarkoituksena täytyy selvästi olla ulosmittauksen välttäminen. Koska yrittäjän saama korvaus omasta työstä on joustovarana kannattavuusongelmien sattuessa, säännöstä voidaan soveltaa vain räikeisiin tapauksiin. Velallinen voi esittää näyttöä siitä, että palkan pienuus tai palkattomuus johtuu esimerkiksi yhtiön heikosta taloudellisesta tilanteesta tai tarvittavista yrityksen toimialaan kuuluvista investoinneista. (Linna & Leppänen 2007, 242-243)

Fiktiivistä palkkaa ei myöskään saa arvioida, jos kohtuullista palkkaa vastaava määrä voidaan ulosmitata osingosta tai muusta vastaavasta edusta. Kommandiittiyhtiön kohdalla osinkoa vastaava etu on vastuunalaisen yhtiömiehen voitto-osuus. Voitto-osuutta taasen ei voi pirstomiskiellon vuoksi ulosmitata ilman, ettei vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiöosuutta ulosmitata ensin.

Kommandiittiyhtiön kirjanpidossa fiktiivistä palkkaa ei tarvitse kirjata kirjanpitoon palkaksi. Ulosottomiehen määräämä kohtuullisen työpalkan määrä on rahamäärä, josta ulosmittaus toimitetaan suojaosuussäännösten mukaisesti. Kirjanpitoon kirjataan ulosottoon tilitettävä määrä yksityisotoksi. Fiktiivisestä palkasta ei suoriteta työnantajamaksuja, eikä se ole yhtiömiehen ansiotuloa.

5.10.2.2 Yhtiöosuuden ulosmittaus

Yhtiömiehen osuus on ulosmitattavissa huolimatta siitä, ettei se ole luovutettavissa vapaaehtoisin luovutustoimin. Tällä viitataan AKYL 1:4§ 2 mom., jossa säädetään,

että yhtiöosuuden tai sen osan luovutus on vailla vaikutusta yhtiötä kohtaan, jolleivät kaikki yhtiömiehet anna luovutukselle suostumustaan.

Ennen yhtiöosuuden ulosmittausta ulosottomiehen on selvitettävä ulosmitattavan yhtiöosuuden arvo (ainakin noin arvo). Arvon on vastattava sitä lunastussumman määrää eli osuutta, jonka yhtiömies saisi, jos yhtiön omaisuus jaettaisiin AKYL 6:2§:ssä säädetyllä tavalla.

Arvon määrittämiseksi on suoritettava laskennallinen selvitys, jossa yhtiön varat arvostetaan käypään arvoonsa ja vähennetään niistä yhtiön sitoumukset. Sitoumuksina on otettava huomioon yhtiön kirjanpitoon merkityt velat. Kirjanpidossa näkymättömät vahingonkorvaus- ja muut sellaiset potentiaaliset vastuut on otettava huomioon vain, jos niiden realisoituminen on laskelman tekohetkellä todennäköistä. Yhtiön varat on arvostettava ottamalla huomioon yhtiön toiminnan jatkuminen eli yhtiön liikearvo. Likvidaatioarvon määrittäminen siten, että lasketaan yhteen pelkästään eri omaisuusobjektien todennäköiset luovutushinnat ei ole lainmukainen menettely. Laskelmassa on otettava huomioon mahdolliset saatavat yhtiömiehiltä ja vastaavasti velkoina yhtiömiehen saatavat yhtiöltä. Yhtiömiehen yhtiöosuuden arvoksi tulee yhtiössä sovellettavaan omaisuudenjakoperusteeseen mukainen osuus laskelman osoittamasta säästöstä. (Wilhelmsson & Jääskinen 2001, 266-267)

Ulosmitattu yhtiöosuus voidaan myydä huutokaupassa, eikä ulosmittausvelkojan tarvitse odottaa yhtiön omaisuuden jakamista saadakseen suorituksen yhtiön arvosta. Toiset yhtiömiehet ja yhtiöosuuden huutokauppaostaja, voivat vaatia yhtiön purkamista yhtiöosuuden ulosmittauksen perusteella (AKYL 5:1§ 2 mom.). Yhtiön purkamista yhtiöosuuden ulosmittauksen perusteella ei sen sijaan voi vaatia velallisyhtiömies eikä velkoja, jonka saatavan suoritukseksi ulosmittaus on suoritettu. Ulosmittausvelkojan oikeus kohdistuu yhtiöosuudesta realisoimismenettelyssä saataviin varoihin, joihin hän saa ulosmittauksella ulosottolain mukaisen etuoikeuden. (Wilhelmsson & Jääskinen 2001, 251-252)

Vaikka muut yhtiömiehet eivät vaatisi yhtiön purkamista yhtiöosuuden ulosmittauksen nojalla, velallisyhtiömies kuitenkin menettää oikeutensa hoitaa yhtiön asioita ja edustaa sitä. Muut yhtiömiehet voivat ulosmittauksesta huolimatta antaa velallisyh-

tiömiehen toimia yhtiössä entiseen tapaan (AKYL 5:3§). UK 4:38§:ssä (määräämiskielto yhteisössä) säädetään, että yhtiöosuuden ulosmittauksen jälkeen velallinen ei saa päättää yhteisössä sellaisista tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomista toimista, jotka tuntuvasti alentavat osuuden arvoa. Hallituksen esityksen yksityiskohteisessa perustelussa mainitaan, että velallisen omistusosuuden ulosmittaus ei saa kuitenkaan aiheuttaa velalliselle sellaisia rajoituksia, että yhtiön normaali liiketoiminta vaikeutuu yhtiön mahdollisten muiden osakkaiden tai yhtiön velkojien vahingoksi.

Jos muut yhtiömiehet ovat antaneet velallisyhtiömiehelle luvan toimia yhtiössä entiseen tapaan, velallisyhtiömiehelle ei kuitenkaan saa maksaa hänen hallintopalkkioitaan, voitto-osuuksiaan tai muita yhtiöosuuteen perustuvia suorituksia, vaan ne on maksettava ulosottomiehelle. Kielto tulee kysymykseen myös silloin, kun yhtiöosuus on ulosmitattu UK 4:34§ 3 mom. mukaisesti ns. turvaavaksi vakuudeksi.

Velallisyhtiömies ei saa myöskään yhtiöosuuden ulosmittauksen jälkeen ilman ulosmittausvelkojien suostumusta sopia yhtiöosuutensa lunastamisesta ja yhtiön omaisuuden jakamisesta. Yhtiömiehen oikeutta on rajoitettu, jottei hän voisi velkojien oikeuksia loukkaavalla tavalla ryhtyä omaisuusjärjestelyihin toisten yhtiömiesten kanssa (AKYL 5:3§3 mom.).

5.10.2.3 Yhtiöosuuden lunastaminen

Kun yhtiömiehen yhtiöosuus on ulosmitattu, muut yhtiömiehet voivat ulosmittausvelkojien suostumuksin sopia velallisyhtiömiehen kanssa lunastuksesta tai, jos sopimusta ei saada aikaan, ryhtyä lakisääteiseen lunastusmenettelyyn. Lunastusmenettelyssä lunastuksen hyväksyminen edellyttää sekä velallisyhtiömiehen että ulosmittausvelkojien suostumusta ja lunastustarjous on tehtävä myös ulosmittausvelkojille.

Ulosottomies voi heti yhtiöosuuden ulosmittauksen jälkeen tiedustella, haluavatko muut yhtiömiehet lunastaa ulosmitatun yhtiöosuuden. Jos yhtiömiesten, velallisyhtiömiehen ja ulosmittausvelkojien kesken päästään sopimukseen, on lunastussumma käytettävä ensisijaisesti ulosmittausvelkoihin.

Jos yhtiömiehet päättävätkin vaatia yhtiön purkamista AKYL 5:1§ 2 perusteella ja yhtiö siten joutuu selvitystilaan, saa ulosmittausvelkoja oikeuden hakea selvitysmiehen määräämistä yhtiöön, ja hänellä on oikeus moittia kanteella lopputilitystä ja yhtiön omaisuuden jakoa. (Wilhelmsson & Jääskinen 2001, 253)

AKYL 5:6§:ssä säädetään yhtiömiehen yhtiöosuuden lunastamisesta seuraavasti: ”Yhtiön purkamisen sijasta voidaan lunastaa sen yhtiömiehen yhtiöosuus, jonka suhteen on olemassa 1§:n 1 momentissa tarkoitettu purkamisperuste. Päätös lunastamisesta on muiden yhtiömiesten tehtävä yksimielisesti. Lunastuksen suuruus määräytyy sen mukaan, mitä yhtiömiehelle olisi tullut, jos yhtiön omaisuus olisi jaettu siten kuin 6 luvun 2 §:ssä säädetään. Yhtiön liikearvo on tällöin otettava huomioon yhtiön varoina. Lisäksi on vaadittaessa annettava vakuus sen varalta, että yhtiön sitoumukset kohdistuvat lunastuksen saajaan suuremmassa määrin kuin ne yhtiötä lunastushetkellä jaettaessa todennäköisesti olisivat häneen kohdistuneet.

Kun päätös lunastamisesta on tehty, lunastuksen saajalle on esitettävä todistettavasti lunastustarjous, jossa on myös mainittava vastaamatta jättämisen vaikutuksesta. Jollei lunastuksen saaja 14 päivän kuluessa tarjouksen saamisesta ilmoita tarjouksen tehneelle hylkäävänsä tarjousta, hänen katsotaan hyväksyneen sen. Samassa ajassa lunastuksen saajan on esitettävä lunastusta tarjonneelle 2 momentissa tarkoitettua vakuutta koskeva vaatimuksensa uhalla, että oikeus vakuuden saantiin on menetetty. Lunastus on suoritettava ja vakuus annettava lunastuksen saajalle 30 päivän kuluessa tarjouksen hyväksymisestä, tai lunastusoikeus raukeaa. Mitä tässä pykälässä on säädetty, sovelletaan, jollei toisin ole sovittu.”

5.10.2.4 Yhtiöosuuden myynti

Jos yhtiöosuutta ei ole lunastettu, myydään ulosmitattu yhtiöosuus jollakin UK 5:1§:ssä mainitulla myyntitavalla. Ulosottolain lähtökohtana on, että ulosmitattu omaisuus muutetaan rahaksi nimenomaan myynnillä, jollei sitä kielletä ja edellytetä käytettäväksi jotain muuta tapaa (Linna & Leppänen 2007, 403)

Ulosottolaissa tunnetaan seuraavat myyntitavat: 1) huutokauppa (ulosottomiehen toimittama julkinen huutokauppa) ja 2) vapaa myynti, joka voi olla yksityisen huuto-

kauppatoimittajan toimittama julkinen huutokauppa, ulosottomiehen toimittama muu myynti kuin julkinen huutokauppa, taikka muun yksityisen toimittama myynti.

UK 5:2§:n mukaan, ulosottomiehen tulee pyrkiä myynnissä mahdollisimman hyvään tulokseen. Myyntitavan valinnassa tulee ottaa huomioon saatavissa oleva kauppahinta, myyntikustannukset ja myynnin vaatima aika. Ennen myyntitavan valintaa on myös selvitettävä, täytyvätkö vapaan myynnin edellytykset.

Jo yhtiöosuuden ulosmittausvaiheessa, ulosottomies on joutunut selvittämään ulosmittattavan yhtiöosuuden arvon (ainakin noin arvo). Jos yhtiöosuuden katsotaan olevan arvokasta irtainta omaisuutta, on vielä ennen myyntiä tarkistettava omaisuuden hetkinen käypä arvo (vähimmäishintasäännöksen soveltaminen). Käyvän arvon selvittämiseksi voidaan käyttää asiantuntijaa. Yhtiöosuuden arvon määrittämisestä on käsitelty aikaisemmin kappaleessa 5.10.2.2 yhtiöosuuden ulosmittaus.

Huutokaupan tai vapaan myynnin ostaja saa itsenäisen oikeuden vaatia yhtiön purkamista, mikäli hän ei pääse toisten yhtiömiesten kanssa sopimukseen yhtiöosuuden lunastamisesta. Yhtiömiehet voivat torjuakseen yhtiön purkamisen lunastaa huutokaupassa tai vapaassa myynnissä myydyt yhtiöosuudet. Sopimus yhtiön purkamisessa noudatettavasta menettelystä edellyttää huutokauppaostajan suostumusta ja hän voi vaatia selvitysmiehen määräämistä yhtiöön. Yhtiön omaisuuden jakamisessa hän on samassa asemassa kuin yhtiömiehet. Yhtiöosuuden huutokauppa/vapaa myynti ostajasta ei tule yhtiömiestä, elleivät toiset yhtiömiehet hyväksy häntä yhtiön osakkaaksi eli solmi hänen kanssaan yhtiösopimusta. Yhtiön purkamisoikeuden lisäksi hänellä on oikeus nostaa yhtiöosuudelleen tulevat voitto- ja jako-osuudet. Velallisyhtiömies sen sijaan menettää huutokaupassa/vapaassa myynnissä omistusoikeuden yhtiöosuuteensa, minkä katsotaan olevan hänen eroamisensa yhtiöstä. Velallisyhtiömiehellä on kuitenkin ennen eroa syntyneitä velkoja koskevan velkavastuun säilymistä katsottava olevan tiettyjä oikeuksia yhtiössä kunnes yhtiösuhde on hänen osaltaan kokonaisuudessaan lakannut yhtiön purkautumisen tai velkavastuusta vapautumisen johdosta (Wilhelmsson & Jääskinen 2001, 253-254)

5.10.3 Äänettömän yhtiömiehen ulosmittaukset

Se, onko velallinen äänettömänä yhtiömiehenä jossakin kommandiittiyhtiössä, selviää yleensä velallisselvityksessä tai ulosottoselvityksessä. Kommandiittiyhtiön äänettömään yhtiömieheen velallisena kohdistaan täysin samoja ulosmittaustoimenpiteitä kuin keneen tahansa velalliseen, mutta ulosmittauksen kohteena äänettömällä yhtiömiehellä voi olla myös äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuus ja siitä saatava korkotuotto.

5.10.3.1 Äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuuden korko

Kommandiittiyhtiön äänettömällä yhtiömiehellä on etuoikeus kommandiittiyhtiön voittoon. Äänettömälle yhtiömiehelle suoritetaan yhtiön voitosta korkolain 3§:n 2 momentin mukaista korkoa vastaava osuus tilikauden alkaessa maksettuna olleelle panokselle. Yhtiösopimuksessa on voitu sopia suuremmastakin korkoprosentista.

Jos voitto ei riitä äänettömien yhtiömiesten voitto-osuuksien täysimääräiseen suorittamiseen, jaetaan voitto heidän keskenään tilikauden alkaessa maksettuna olleiden panosten suhteessa. Jos tilinpäätös on tappiollinen, ei äänettömällä yhtiömiehillä ole oikeutta saada korkoa tai muuta hyvitystä panoksilleen. (Wilhelmsson & Jääskinen 2001, 145-146)

Mikäli äänettömän yhtiömies ei ole maksanut täysimääräisesti panostaan yhtiölle, voittoosuus on käytettävä ensisijaisesti sovitun ja maksetun panoksen välisen erotuksen kattamiseen. Samoin on meneteltävä jos äänettömälle yhtiömiehelle on yhtiösopimuksen mukaan jaettu tappio-osuuksia tai jos äänettömän yhtiömiehen panos muustasyyistä alittaa yhtiösopimuksen mukaisen panoksen. (Wilhelmsson & Jääskinen 2001, 146)

Tuottoa ulosmitattaessa on muistettava UK 4:18§ pirstomiskielto, jolloin ensin ulosmitataan äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuus ja vasta sen jälkeen siitä saatava korkotuotto.

5.10.3.2 Äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuus

Jos äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuus ulosmitataan, sen johdosta ei voida vaatia yhtiön purkamista, vaan muilla yhtiömiehillä on oikeus lunastaa hänen osuutensa. Jos ulosmittausvelkoja vaatii, yhtiöosuus on lunastettava. Lunastuksena on annettava se, mitä äänettömälle yhtiömiehelle olisi tullut, jos yhtiön omaisuus olisi jaettu AKYL 7:9§:n mukaan eli kommandiittiyhtiön omaisuus on käytettävä ensisijaisesti äänettömien yhtiömiesten panosten palauttamiseen. Jos omaisuus ei riitä äänettömien yhtiömiesten panosten täysimääräiseen palauttamiseen, omaisuus jaetaan maksettujen panosten suuruuden mukaisessa suhteessa.

5.11 Maksusuunnitelma ja maksusopimus

Ulosottomies voi UK 4:59§:n mukaisesti vahvistaa velalliselle palkan, eläkkeen tai muun toistuvaistulon sijasta kirjallisen maksusuunnitelman. Maksusuunnitelman edellytyksenä on, että velallinen tekee uskottavaksi, että hän suorittaa suunnitelman mukaisesti sen määrän, joka kyseiseltä velalliselta ulosmitattaisiin säännönmukaisesti tai UK 4:51-54§ mukaisten huojennusmääräysten mukaisesti.

Maksusuunnitelma ei ole ulosottomiehen ja velallisen välinen sopimus vaan laissa tarkoitettun määrän periminen ilman ulosmittausta. Ulosottomiehen tulee vaatia velalliselta vähintään kerran vuodessa selvitys tulopohjaan kuuluvista tuloista ja tarkistaa maksusuunnitelman erän oikea määrä.

Maksusopimus eroaa maksusuunnitelmasta siten, että maksusopimuksessa ulosottomies toimittaa palkan tai muun toistuvaistulon ulosmittauksen velallisen ja velkojan tekemän kirjallisen sopimuksen perusteella. Maksusopimuksessa asianosaiset voivat sopia ulosmittauksen määrästä, rajoittaa hakijan saatavan määrää tai ulosmittauksen kestoja taikka sopia siitä, miten varat kohdennetaan hakijan saataville tai saatavan osille. Velalliselle on kuitenkin aina jätävä suojaosuus (UK 4:60§). Maksusopimuksesta ei kuitenkaan noudateta silloin, jos maksusopimuksen tekemisen jälkeen palkka/toistuvaistulo ulosmitataan muusta kuin maksusopimukseen liittyvästä saatavasta.

Maksusopimus raukeaa, jos sovittujen erien maksaminen laiminlyödään olennaisesti ilman hyväksyttävää syytä tai sopimukseen kuulumattoman ison tai etuoikeutetun velan tulo ulosottoperintään vie pohjan maksusopimukselta. Velallisen maksukyvyyn muuttumista voidaan myös käyttää maksusopimuksen raukeamisen perusteena.

Maksusuunnitelman varmistamiseksi ulosottomies voi toimittaa ns. turvaavan ulosmittauksen. Turvaava ulosmittaus voidaan tehdä hakijan pyynnöstä myös maksusopimuksen varmistamiseksi silloin, kun palkkaa ei ole ulosmitattu. Turvaavassa ulosmittauksessa ulosmitatun kiinteistön tai irtaimen omaisuuden myyntiä voidaan lykätä, jos velallinen tekee uskottavaksi, että hän suorittaa hakijan saatavan ulosottomiehelle kohtuullisessa ajassa maksusuunnitelman tai maksusopimuksen mukaisesti.

5.11.1 Kommandiittiyhtiön maksusuunnitelma

Juridisten velallisten perinnässä ensisijaisena ulosmittauksen kohteena on useimmiten saatavan ulosmittaus eli velallisen saatava omalta suoritusvelvolliseltaan tai velalliseltaan.

Varsin usein kommandiittiyhtiölle laaditaan maksusuunnitelma saatavan ulosmittauksen sijaan. Tämä siitä syystä, että jo kappaleessa 5.10.1 kommandiittiyhtiöön kohdistuvista ulosmittauksista todettiin, voi saatavan ulosmittaus muodostua varsin hankalaksi, jos yhtiöllä ei ole säännöllisiä laskutusasiakkaita. Sen sijaan säännölliset ja vakituisen laskutusasiakkaat tuottavat nopeaakin tulosta kertymiin. Jos yhtiö on toimiva ja yhtiön maksuvaikeudet tilapäisiä, voi yhtiö pelätä saatavan ulosmittauksen häiritsevän liiketoimintaa ja tästä syystä yhtiö usein pyrkiikin maksamaan velkaansa maksusuunnitelmalla saatavan ulosmittauksen sijaan.

Ennen maksusuunnitelman tekoa tulee velallis- tai ulosottoselvityksellä selvittää yhtiön laskutusta ja saatavapohjaa, jotta maksusuunnitelma vastaa saatavan ulosmittauksella tulevaa kertymää. Koska yhtiön toiminnan jatkumisen kannalta saatavakin voidaan perustellusti ulosmitata vain osittain, voidaan maksusuunnitelmakin laatia täysimääräistä pienemmäksi, jos velat saadaan kertymään kohtuullisessa ajassa.

5.11.2 Vastuunalaisen yhtiömiehen maksusuunnitelma

Jos vastuunalainen yhtiömies ei nosta yhtiöstä palkkaa tai maksettava palkka on pieni, eikä hänelle ole määrätty UK 4:47§:n mukaista fiktiivistä palkkaa, yhtiömiehelle tulisi laatia maksusuunnitelma, jolla hän pystyy suoriutumaan veloistaan kohtuullisessa ajassa.

Maksusuunnitelma voidaan lain mukaan vahvistaa palkan ulosmittauksen sijasta ja suunnitelman perusteena käytetään tulopohjaan kuuluvia tuloja ja etuuksia. Kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen maksusuunnitelman pohjana tulisi mahdollisten toistuvaistulojen lisäksi käyttää yhtiömiehen yksityisottojen määrää, jotka selviävät yhtiön taseesta. Aikaisempien vuosien yksityisottojen määrä saadaan helposti selville verolomakkeesta 35, johon eritellään tilikauden ja kalenterivuoden yksityisotot ja -sijoitukset. Huomioitavaa on myös se, että yksityisotot voivat olla muutaakin kuin rahaa esim. tavaraa. Tulopohjaa tuleekin selvittää ennen maksusuunnitelman laatimista velallis- tai ulosottoselvityksellä.

5.11.3 Äänettömän yhtiömiehen maksusuunnitelma

Äänettömän yhtiömiehen rooli kommandiittiyhtiössä on sijoittaa rahaa yhtiöön pääomaksi ja oikeus saada sijoittamalleen pääomalle yhtiösopimuksessa sovittu tuotto. Äänettömällä yhtiömiehellä ei ole ilman eri valtuutusta oikeutta hoitaa yhtiön asioita eikä oikeutta edustaa yhtiötä. Äänettömään yhtiömieheen velallisena kohdistaan täysin samoja ulosmittaustoimenpiteitä kuin keneen tahansa velalliseen. Äänetön yhtiömies voi kuitenkin olla yhtiössä sopimuksen perusteella työssä ja saada yhtiöltä palkkaa, kuten muutkin yhtiön työntekijät. Palkan sijasta äänettömälle yhtiömiehelle voidaan vahvistaa maksusuunnitelma UK:ssa mainituin edellytyksin.

5.12 Vireilläolon päättyminen

Maksuvelvoitteen vireilläolo ulosotossa päättyy, kun velkamäärä on peritty loppuun ja ulosottomies tilittää asialle kertyneet varat velkojalle (lopputilitys). Kun velalliselta ei velallis- ja/tai ulosottoselvityksessä ole löytynyt ulosmitattavaa tuloa tai omaisuutta eikä siitä syystä saatavalle kerry täyttä suoritusta, vireilläolo päättyy estetodis-

tukseen eli ns. varattomuusesteeseen. Hakijalle annetaan sitä koskeva todistus. Varattomuuseste aiheuttaa velalliselle maksuhäiriömerkinnän.

5.13 Perinnän ongelmakohtia

Kommandiittiyhtiön tai sen yhtiömiesten maksusaatavan perinnässä ei teoriassa ole juurikaan ongelmia. Edellä on lueteltu runsaasti erilaisia ulosoton keinoja saatavien suorittamiseksi. Käytännössä ongelmia saattaa kuitenkin tulla eteen ja varsinkin silloin, kun velat alkavat euromääriltään olla suuria eikä velallisen maksukyky enää riitä saatavien kohtuuaikaiseen maksamiseen.

Muihin ulosottopiireihin tekemäni kysely (Liite 1) ei tuottanut juurikaan tulosta. Minimialaisen vastausprosentin arvelen johtuvan osittain siitä, että kysely tehtiin hieman huonona ajankohtana, mutta toisaalta myös siitä, että emme ole huomanneet kaikkia näitä käytössämme olevia mahdollisuuksia, joita voisimme käyttää tämän velallisryhmän perintätuloksen parantamiseksi. Ehkä kysymyksiin ei sen vuoksi ollut vastauksia.

Seuraavassa muutamia oman kokemuksen kautta esiin tulleita ulosoton ongelmatilanteita, joissa velallisena on kommandiittiyhtiö ja sen yhtiömiehet.

5.13.1 Yhtiömiehen verot, YELit ja elatusavut

Kun sekä kommandiittiyhtiöllä, että sen yhtiömiehillä on velkaa ulosotossa, ongelmaksi voivat muodostua vastuunalaisen yhtiömiehen henkilökohtaiset (ei yhteisvastuulliset) velat. Yhtiön omaisuuden erillisyyden yhtiömiehen omaisuudesta johtaa siihen, että esimerkiksi yhtiön saatavan ulosmittauksella kertyvää tuloa ei voida kohdistaa yhtiömiehen henkilökohtaisten velkojen, kuten YELin, ennakko- ja jäännösveron tai esimerkiksi elatusavun maksamiseen. Saatavan ulosmittauksella kertyviä varoja voidaan käyttää ainoastaan yhtiön velkoihin. Samoin kommandiittiyhtiön kanssa tehdyllä maksusuunnitelmalla kertyvät varat voidaan kohdistaa ainoastaan yhtiön velkoihin.

Yhtiömiehen kanssa tulee laatia oma maksusuunnitelma, jolla kerrytetään niin yhtiömiehen henkilökohtaisia velkoja kuin myös yhtiön kanssa yhteisvastuullisia velkoja. Maksusuunnitelmaa, johon mukaan otettaisiin vain henkilökohtaiset velat eikä yhteisvastuullisia ollenkaan, ei voida tehdä. Tämä aiheuttaa joskus ongelmia yhtiömiesten kanssa, koska he katsovat maksavansa velkoja tuplasti, kun he itse sekä heidän omistamansa yritys maksavat samaa velkaa. Tällöin on yhtiömiestä syytä muistuttaa AKYL:n 1 luvun 1 § velkavastuusta.

Maksusuunnitelman perusteella kertyvät varat jaetaan kuten ulosmitatut varat säädetyn etuoikeusjärjestyksen mukaisesti (HE 13/2005). Vastuunalaiselle yhtiömiehelle laadittavassa maksusuunnitelmassa on huomioitava maksusuunnitelmalla kertyvien varojen lain mukainen etuoikeusjärjestys. Jos yhtiömiehellä on perinnässä elatusmaksu, se on etuoikeutettua saatavaa, jolle kaikki maksusuunnitelmalla kertyneet suoritukset tulee etuoikeusjärjestyksen mukaan kohdentaa, kunnes saatava on nolllilla. Tämän jälkeen maksusuunnitelmalla kertyneen tulon jakoon pääsevät mukaan kaikki ne velkojat, joiden velkaan maksusuunnitelma on laadittu ja heillä on oikeus saada kertyneistä varoista saataviensa suuruinen suhteellinen osuus.

Kun maksusuunnitelma on laadittu oikean tulopohjan mukaan ja todetaan, että muille perinnässä oleville veloille esim. yhteisvastuullisille arvonlisäveroille ei maksusta riitä kertymää ja ulosmitattavaa omaisuutta ei ole, yhtiömiehen muut velat on tilitettävä hakijoille varattomuusesteellä.

5.13.2 Yhtiömiehen palkattomuus

Vastuunalaisen yhtiömiehen perinnässä ongelmaksi muodostuu usein myös yhtiömiehen palkattomuus. Kun vastuunalaiselta yhtiömieheltä ei löydy ulosmittauskelpoista omaisuutta ja yhtiömies nostaa yhtiöstä palkan sijaan voitto-osuuksia yksityisottoina, jää vaihtoehdoksi joko edellä mainittu maksusuunnitelma tai fiktiivisen palkan määrääminen ja/tai yhtiöosuuden ulosmittaaminen. Näitä keinoja on kuitenkin käytetty ulosotossa jostakin syystä varsin vähän. Mielestäni fiktiivisiä palkkoja tulisi tulevaisuudessa määrätä huomattavasti enemmän varsinkin silloin, kun yhtiöllä on

todellista toimintaa ja yhtiömiehelle tehdyn maksusuunnitelman maksut laiminlyödään.

Fiktiivisen palkan suuruuden arviointi onkin seuraava ongelma. Fiktiivisen palkan pykälässä UK 4:47§ säädetään mm. ”Jos velallinen työskentelee sivulliselle kuuluvassa yrityksessä ilmeisesti ulosmittausta välttääkseen palkatta tai selvästi pienempää korvausta vastaan kuin mitä paikkakunnalla yleisesti sellaisesta työstä maksetaan, ulosottomies saa päättää, mikä on velallisen kohtuullisen työpalkan rahamäärä”.

Ennen työpalkan rahamäärän päättämistä, selvitetään yhtiömiehen nykyinen tulopohja. Yhtiön kirjanpidosta tai muista rekistereistä selvitetään yhtiömiehen yksityisotot ja –sijoitukset sekä muut tulopohjaan kuuluvat tulot kuten palkat, luontoisedut sekä ulosmittauskelpoiset että ulosmittauskelvottomat eläkkeet ja muut palkan sijasta maksettavat toimeentuloetuudet. Tulopohjasta vähennetään veron ennakonpidätys, velallisen maksettava työeläkemaksu ja työttömyysvakuutusmaksu sekä muu kuin ennakonpidätyksellä tulosta kannettava vero. Tätä tulopohjaa peilataan yhtiömieheltä ulosottoon saatuihin kertymiin. Erityisesti yksityisottojen määrä tulopohjassa aiheuttaa usein sen, että kertymät ulosottoon eivät ole oikeassa suhteessa tulopohjaan. Tällöin yhtiömiehelle tulee arvioida UK 4:47§:n mukainen palkka.

Satakunnan ulosottovirastossa kohtuullisen palkan euromäärän suunnan antajana ja perusteluina on käytetty mm. päätöstä KKO:1998:10. Kyseisessä päätöksessä kysymys on ollut velallisen epärehellisydestä, mutta päätöksen sisällöstä on saatu apua siihen, minkä voidaan katsoa olevan kohtuullisen palkan määrä. Mainitussa päätöksessä kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies oli nostanut yhtiöstä yksityiskäyttöön varoja, mutta niiden määrä ja käyttötarkoitus huomioon ottaen yhtiömiehen ei katsottu syyllistyneen velallisen epärehellisyyteen, vaikka yksityiskäyttö ylitti yhtiön tuottaman voiton ja rahoitustuloksen. KKO:n ratkaisun perusteluissa mainitaan, että yhtiömiehellä on periaatteessa oikeus palkkioon riippumatta yhtiön toiminnan tuloksellisuudesta. Harjoitettaessa liiketoimintaa kommandiittiyhtiön muodossa, ei yhtiöön sijoitetulla pääomalla ole yhtiön toimintaedellytyksiä arvioitaessa samaa merkitystä kuin osakepääomalla osakeyhtiössä. Vastuunalaisen yhtiömiehen panos perustuu keskeisesti hänen yhtiössä tekemäänsä työhön.

Yksityisnostot olivat kyseisessä tapauksessa olleet kuukausille jaettuina noin 13.000 mk eli noin 2.000,00 euroa. Tämän määrän ei katsottu olevan epäsuhteessa yhtiömiehen työpanokseen, vaikka nostot ylittivät yhtiön tuloksessa voitoksi kirjatun määrän. Yksityisottoja oli käytetty yhtiömiehen perheen elatukseen ja asuntolainan mak-suun, joten niitä ei oltu käytetty tavalla, joka olennaisesti olisi heikentänyt yhtiömie-hen mahdollisuuksia vastuunalaisena yhtiömiehenä vastata kommandiittiyhtiön ve-loista.

Yllä mainitun päätöksen perusteella yhtiömiehelle voidaan määrätä fiktiivinen palk-ka, vaikka palkan määrä ylittäisi yhtiön voiton ja veisi yhtiön pääoman negatiivisek-si. Käytännössä yhtiömiehelle määrätystä palkasta ulosottoon tilitettävä osuus kirja-taan yhtiön kirjanpidossa yksityisotoksi

5.13.3 Maksusuunnitelmaerän oikea määrä

Kommandiittiyhtiöiden kanssa tehdään varsin usein maksusuunnitelmia, vaikka ensi-sijaisena perintäkeinona tulisikin käyttää saatavan ulosmittausta. Laskutusasiakkai-den vaihtuvuus voi usein olla syynä siihen, että saatavan ulosmittaus on hankalaa. Vaikka saatavan maksaja olisikin säännöllinen ja ulosottomiehen tiedossa, varsin usein yhtiö kuitenkin haluaa välttää yhteistyökumppanille välitetyn tiedon yhtiön maksuvaikeuksista ja yrittäjä pyrkii suorittamaan saatavat maksusuunnitelmalla. Maksusuunnitelman ongelmaksi muodostuukin oikean suuruisen maksusuunnitel-mamaksun määrääminen suhteessa velkoihin, kertymäaikaan ja yhtiön tuloihin. Tä-sä tilanteessa tarvitaan tietoa yhtiön maksuvarasta ja maksukyvyistä sekä liikevaih-dosta. Kohtuullisen kertymäajan mittarina voitaneen käyttää sitä aikaa, joka kuluisi, jos velat kerrytettäisiin saatavan ulosmittauksella. Myös velkojien kanssa voidaan neuvotella sopivasta euromäärästä. Tämä kuitenkin on mahdollista vain silloin, kun velkojia ei ole useita. Lisäksi velalliselle maksusuunnitelman teon jälkeen tulevat uudet asiat aiheuttavan sen, että maksusuunnitelma tulee aina uudelleen harkittavak-si.

Samoin kuin yhtiön, myös yhtiömiehen maksusuunnitelmamaksun suuruuteen vai-kuttavat velkojen määrä ja kertymisaika. Yhtiömiehen tulopohjana pidetään toistu-

vaistulojen lisäksi yksityisottojen määrää. Luonnollisella henkilöllä suojaisuus tulee aina huomioida. Valitettavan usein yhtiömies ei kuitenkaan tiedä yksityisottojensa määrää tai yksityisottojen määrä vaihtelee kuukausittain huomattavastikin. Jos käytävissä ei ole tuoreita kirjanpitolietoja, yksityisottojen määrää tulisi selvittää jollakin muulla luotettavalla tavalla.

5.13.4 Sivuttaminen

Vastuunalaisen yhtiömiehen henkilökohtainen vastuu, hallinnoimisoikeus ja oikeus edustaa yhtiötä suhteessa kolmansiin aiheuttavat usein sen, että kommandiittiyhtiöt henkilöityvät yhtiömiehiinsä pääomayhtiöitä selvemmin. Tämä saattaa aiheuttaa ulosotossa mielikuvan, että velallinen käyttää yhtiömuotoa ulosoton välttämiseksi tai omaisuuden pitämiseksi velkojien ulottumattomissa eli yhtiötä pidetään ns. keinotekoisena järjestelynä (UK 4:14§, kohta 2).

Tätä lainkohtaa on kuitenkin pidettävä poikkeusmenettelynä ja pykälän käytön on perustuttava objektiivisesti havaittaviin ristiriitaisuuksiin muodollisen omistusoikeuden ja omaisuuden hallinnan, määräysvallan, velallisen saamien etujen ja muiden sellaisten omistukseen liittyvien ulkoisten tunnusmerkkien välillä (HE 275/1998 vp s. 8 ja 14 sekä LaVM 29/1998 vp s.3).

Tässä tiivistettynä yksi erittäin hyvä esimerkki sivuttamisesta. Kyseessä on päätös KKO:2004:52, jossa kommandiittiyhtiön toiselta yhtiöltä olevat laskusaatavat oli ulosmitattu yhtiömiehen velkoihin tämän henkilökohtaisena elinkeinotulona. Ulosmittauksen perusteluna oli viitattu velallisen asemaan kommandiittiyhtiön ainoana vastuunalaisena yhtiömiehenä ja hänen määräysvaltaansa yhtiössä sekä hänen oman osaamisensa keskeiseen osuuteen yhtiön toiminnassa samoin kuin laskutettavalle yhtiölle tehdyn työn määräävään osuuteen kommandiittiyhtiön toimeksiannoista. Velallisen ulosottovelkojen määrä oli myös ollut huomattava, eikä hän ollut suorittanut velkojaan vapaaehtoisesti.

Korkein oikeus viittasi ratkaisussaan Suomen perustuslain 18§:n elinkeinovapauteen. Ulosoton kohteeksi joutuvalla yrittäjällä kuuluu todellinen oikeus harjoittaa yritys-

toimintaansa itse valitsemassaan muodossa. Ulosoton kannalta keinotekoisesta järjestelystä voi olla kysymys lähinnä vain siinä tapauksessa, ettei tietyn yhtiömuodon valinnalle ole esitettävissä yksityis- tai yritystaloudellisesti järkeviä perusteluja vaan sen ainoana tarkoituksena näyttäisi olevan pyrkimys välttää ulosottoa. Vaikka yrittäjä itse mieltäisikin yhtiömuodon valinnan tuovan hänelle etuja ulosottovelallisenä, pelkäänsä sen perusteella pykälää keinotekoisesta järjestelystä ei voida soveltaa. Yhtiömuodon sivuuttaminen ja yhtiön samastaminen yhtiömieheen on tarkoitettu viimesijaiseksi keinoksi varmistaa ulosoton tehokkuus.

Korkein oikeus kumosi ulosmittauksen, koska yhtiömies kykeni perustelemaan yhtiömuodon valintansa ja hän oli toiminut ulkopuolisiin nähden avoimesti. Hän ei ollut pyrkinytkään salaamaan sitä, että kommandiittiyhtiön kaikki toiminta oli tapahtunut hänen määräysvallassaan ja hänen omaa ammattitaitoaan hyväksi käyttäen. Laskusaatavat kattoivat myös yhtiön kulukorvauksia ja laitetoimituksia, eivätkä pelkäänsä yhtiömiehen työsuorituksia. Yhtiömiehen yksityisottojen määrän suhde laskutuksen määrään eivät viitanneet keinotekoiseen järjestelyyn. Liian alhaista vastiketta työpanokseen nähden olisi tullut arvioida ensisijaisesti määräämällä yhtiömiehelle UK 4:47§ mukainen palkka.

5.14 Erityisperintä ja SELA

Satakunnan ulosottovirastossa on kihlakunnanulosottomiesten apuna erityisperinnässä toimiva kihlakunnanulosottomies sekä vuoden 2009 alussa perustettu SELA-ryhmä (selvittely-yksikkö).

Erityisperinnässä hoidetaan erityisesti harmaan talouden ja rikoshyödyn takaisinsaantiin liittyviä vaikeita ja vaativia perintäasioita. Erityisperintä on etupainotteista täytäntöönpanoa, jossa sellaistaakin varallisuutta yritetään löytää ulosmittauksen piiriin, jota myöhemmässä vaiheessa ei enää ehkä olisi saatavissa. Hankalissa tapauksissa, joissa esim. kommandiittiyhtiö ja sen yhtiömiehet ovat velallisenä, voidaan tarvittaessa siirtää erityisperintään.

SELA-ryhmän apua tarvitaan varsin usein fiktiivistä palkkaa määrättäessä. Tulopohjaan tarvittavien laajojen minimitoimenpiteet ylittävien tietojen hankinta sekä kirjan-

pitojen ja tilinpäätösten tutkiminen tehdään Satakunnan ulosottovirastossa pääsääntöisesti SELAssa. Ryhmässä työskentelevä tarkastaja tekee velallisille myös laajoja velallis- ja ulosottoselvityksiä yhteistyössä vastaavan kihlakunnanulosottomiehen kanssa. SELAn tai erityisperinnän käyttö johtuu yleensä siitä, että tapausten selvittämiseen menee valtavasti aikaa ja niiden käsittely saattaa vaatia tiettyä erityisosaimistakin. Kommandiittiyhtiön ja sen yhtiömiesten perinnästä vastuussa olevan kihlakunnanulosottomiehen on kuitenkin oltava prosessissa mukana ja osattava antaa myös oman panoksensa perinnän onnistumiseksi.

6 YHTEENVETO

Olen tässä opinnäytetyössäni tarkastellut kommandiittiyhtiötä ja sen yhtiömiehiä ulosoton velallisina. Kommandiittiyhtiö yhtiömiehineen ovat mielenkiintoinen ja haastava perittävä ulosotossa, koska yhtiön juridinen muoto henkilöyhtiönä mahdollistaa monien erilaisten perintäkeinojen käytön.

Ulosottokaari (15.6.2007/705) sekä laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä (29.4.1988/389) muodostavat perusrungon tämän velallisryhmän perintätyölle. Kommandiittiyhtiön ja sen yhtiömiesten perinnässä on tunnettava hyvin kyseistä yhtiömuotoa sääntelevä laki, jotta vältetään turhilta valitusprosesseilta. On tiedettävä millainen yhtiömuoto on kysymyksessä, kenellä on velkavastuu ja kenen omaisuutta ja/tai tuloa voidaan ulosmitata perinnässä olevaan velkaan. Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt antamaan mainittuihin kysymyksiin sellaisia vastauksia, jotka riittävät normaaliin käytännön perintätyöhön. Olen käsitellyt myös tärkeimpiä tämän velallisryhmän perintään liittyviä työkaluja, jotka löytyvät ulosottokaaresta.

Vastuunalaiselle yhtiömiehelle ulosottoon tullut maksuvelvoite ei sinänsä ole ongelmallinen, jos häneltä löytyy saatavan suorittamiseksi jokin suojaosuuden ylittävä toistuvaistulo tai ulosmitattavaa omaisuutta. Jos näitä ei kuitenkaan ole, vastuunalaiselle yhtiömiehelle tulisi vahvistaa maksusuunnitelma, määrätä arvioitu eli fiktiivinen palkka ja/tai ulosmitata yhtiöosuus kommandiittiyhtiöstä. Tässä opinnäytetyössä on käsitelty erityisesti edellä mainittuja perintäkeinoja.

Nykykäytännössä kommandiittiyhtiön ja erityisesti yhtiömiesten velan perintää toteutetaan maksusuunnitelmalla (jos yhtiömies ei nosta palkkaa tai palkka jää alle suojaisuuden). Maksuerän suuruuden määrittäminen vaatii taustatietoa yhtiön taloudellisesta tilasta ja tätä tietoa saamme velallis- ja ulosotto selvityksellä. Turvaavan ulosmittauksen mahdollisuus on myös otettava huomioon, kun maksusuunnitelma vahvistetaan saatavan ulosmittauksen sijaan. Yhtiölle tulleen velan perinnässä on huomioita aina vastuunalaisen yhtiömiehen omaisuus ja velkavastuu yhtiön velasta.

Fiktiivisen palkan määrittäminen ja yhtiöosuuden ulosmittausta käytetään vastuunalaisten yhtiömiesten perinnässä varsin vähän. Tulopohjan määrittäminen arvioidulle palkalle vaatii paljon selvittelytyötä ja olenkin opinnäytetyössäni tuonut esille keinoja, joilla tulopohjaan tarvittavaa tietoa voidaan saada. Olen opinnäytetyötä tehdessäni tullut siihen johtopäätökseen, että tulevaisuudessa vastuunalaisille yhtiömiehille on määrättävä fiktiivinen palkka huomattavasti useammin kuin tällä hetkellä, varsinkin silloin, kun yhtiöllä on todellista liiketoimintaa ja yhtiömiehelle henkilökohtaisiin velkoihin ei ole vahvistettu maksusuunnitelmaa tai vahvistettu maksusuunnitelma ei toimi. Fiktiivisen palkan etuna on se, että jollei maksukiellon saaja noudata todistettavasti tiedoksi saamaansa maksukieltoa, ulosottomies saa UK 4:68§:n perusteella ulosmitata maksukiellon saajalta määrän, joka on maksamatta ulosottomiehelle. Maksusuunnitelman laiminlyönnissä samanlaista mahdollisuutta ei ole.

Vastuunalaisen yhtiömiehen yhtiöosuuden ulosmittaus on myös sangen harvinaista. Osakeyhtiöiden osakkeiden ulosmittaus on paljon yleisempää, koska niitä ulosmitataan useimmiten turvaavaksi vakuudeksi osinkotulojen ulosmittaamiseksi. Yhtiöosuuden turvaavallakin ulosmittauksella saataisiin aikaan yhtiössä UK 4:38§ mukainen määräämiskielto, jolloin mahdollinen yhtiöosuuden arvon alentuminen voitaisiin estää ja samalla myös yhtiömiehelle maksettavien voitto-osuuksien maksu estyisi. Yhtiöosuuden ulosmittaus mahdollistaa myös AKYL 5:6§:n yhtiöosuuden lunastamisen. Nämä ovat kuitenkin varsin teoreettisia keinoja, joiden käytännön toteutuminen on kyseenalaista. Kuitenkin, jos yhtiöllä on todellista toimintaa ja yhtiö halutaan säilyttää, yhtiöosuuden ulosmittaus tai edes uhka ulosmittauksesta saattaa saada aikaan nopeitakin ratkaisuja velkojen maksuun.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on ollut antaa uutta näkökulmaa kommandiittiyhtiön ja sen yhtiömiesten maksusaatavien perintään. Kaikkia ulosottokaassa säädettyjä perintäkeinoja tulisi rohkeasti käyttää asianmukaisuuden vaatimusten rajoissa. On kuitenkin muistettava, että täytäntöönpanotehtävät tulee UK 1:19§:n mukaan suorittaa tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii ja että ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla. Erityisen tärkeää on muistaa, että onnistuneen täytäntöönpanon perustana on aina olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa hyvin tehty velallis- ja ulosottoselvitys.

LÄHTEET

Villa, Seppo. 2006. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. Talentum. Helsinki. Lakimiesliiton Kustannus

Wilhelmsson T & Jääskinen N. 2001. Kauppakaari. Helsinki. Lakimiesliiton Kustannus

Linna, Tuula. 2008. Ulosottokaaren pääkohdat. Talentum. Helsinki. Karisto Oy

Linna T & Leppänen T. 2007. Ulosmittaus ja myynti. Talentum. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy

Töyrylä H. 2006. Ulosottolaki II Ulosmittaus ja realisointi, säädökset ja hallituksen esitys. Helsinki. WSOYpro

Airaksinen M. 2006. Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö. Juridiikkaonline. Yritysoikeus. WSOYpro

Oikeusministeriö. 2009. Juridiset velalliset, joiden velkasaldo ylittää 3000 euroa. Ajopäivä 1.9.2009. Ulosoton raportointisovellus.

Satakunnan ulosottovirasto. 2009. Yhtenäistämishje Satakunnan ulosottovirastolle 1.7.2009 alkaen

15.6.2007/705 Ulosottokaari

29.4.1988/389 Laki avoimesta ja kommandiittiyhtiöstä

18.12.1995/1558 Verotusmenettelylaki

22.12.2006/1272 Yrittäjän eläkelaki

15.8.2003/728 Laki velan vanhentumisesta

30.12.1992/1578 Laki velkojen maksunsaantijärjestyksestä

1998/275 Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulosottolain muuttamisesta

2004:52 Korkeimman oikeuden ennakkopäätös.

2003:41 Korkeimman oikeuden ennakkopäätös.

1998:10 Korkeimman oikeuden ennakkopäätös

1993:158 Korkeimman oikeuden ennakkopäätös

2005:9930 Vakuutusosoikeuden päätös

Kirsi
Sjogren/Satakunta/UO/OIK/
O_M

26.10.2009 10:50

Vastaanottaja keski-suomi.uo@O_M, oulu.uo@O_m,
pirkanmaa.uo@O_M, varsinais-suomi.uo@oikeus.fi

kopio

piilokopio

Aihe Apua opinnäytetyön tekoon

Virastopostin hoitaja, voisitko ystävällisesti välittää alla olevan viestini piirisi kihlakunnanulosottomiehille. Kiitos!!

Hei!

Syysterveiset sateisesta Porista. Täällä yksi oikeustradenomiopiskelija kaipalee pikkuisen apua. Opiskelen Satakunnan Ammattikorkeakoulussa ja olen opinnäytetyötä vaille valmis. Opinnäytetyöni aiheena on Kommandiittiyhtiö ja sen yhtiömiehet ulosoton velallisina.

Opinnäytetyöni tueksi haluaisin tietää kokemuksia Kommandiittiyhtiöiden perinnästä ja erityisesti vastuunalaisten yhtiömiesten perinnästä muissa piireissä. Olisin tosi iloinen, jos voisit vastata alla oleviin kysymyksiin muutamalla rivillä. Vastauksia toivoisin saavani vielä tämän viikon aikana, mutta viimeistään 6.11 mennessä. Kiitos jo etukäteen =). Vastaukset s-postiosoitteeseen kirsi.sjogren@oikeus.fi

1. Oletko koskaan ulosmitannut vastuunalaisen tai äänettömän yhtiömiehen yhtiöosuutta? Jos olet, miten ulosmittaus eteni eli lunastivatko muut yhtiömiehet ulosmitatun yhtiöosuuden vai onko yhtiöosuus myyty huutokaupalla? Miten yhtiösosuuden arvo määriteltiin? Järjestyikö asia mahdollisesti muulla tavoin?

2. Onko vouti määrännyt rootelissasi olevalle vastuunalaiselle yhtiömiehelle fiktiivistä palkkaa? Oliko palkan määräämisessä ongelmia? Onko fiktiivinen palkka tuottanut tulosta?

3. Kokemuksiasi kommandiittiyhtiön vastuunalaisen yhtiömiehen perinnästä.

T:

Kirsi-Marja Sjögren
kihlakunnanulosottomies
Satakunnan Ulosottovirasto / Pori
puh. 01036 26653
fax: 01036 26633
s-posti: kirsi.sjogren(at)oikeus.fi
